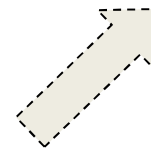

Fordele/ulemper
Goodwill
Minoritetsinteresser
Indre værdis metode
Undtagelser
.....
.....
.....

Frivillig aflæggelse af koncernregnskab efter IFRS?

En kandidatafhandling af:

Tom Cortsen

Vejleder: Peder Fredslund Møller

Cand.merc.aud

Aalborg Universitet 2011

Indhold

1. Indledning	4
2. Executive summary	6
3. Problemformulering	9
3.1 Afgrænsning	11
3.2 Metodiske overvejelser	12
4. Hvad er en koncern	14
4.1 Formålet med koncernregnskab	16
5. Koncernetablering	18
5.1 Koncernetablering ifølge ÅRL	18
5.2 Koncernetablering ifølge IFRS 3	21
6. IFRS – goodwill og minoritetsinteresser	29
7. Behandling af goodwill	32
8. Indregningsmetoder jf. ÅRL	45
8.1 Kostprismetoden	46
8.2 Indre værdis metode	48
8.3 Dagsværdi	50
8.4 Indregningsmetoder jf. IFRS	52
9. Undtagelser for aflæggelse af koncernregnskab jf. ÅRL	56
10. Konsolidering og eliminering – eksempel i praksis	60
11. Gennemgang af elimineringer	62
11.1 Intern handel	63
11.2 Udskillelse af minoritetsinteressernes andel	65
11.3 Modervirksomhedens indtjening i dattervirksomheden	68
11.4 Dækningsbidrag i ultimolager	69
11.5 Intern aktiebesiddelse	70
11.6 Internt udbytte	71
11.7 Internt tilgodehavende og gæld	71
12. IFRS's betydning for regnskabsbrugerne	73
13. Konklusion	78
14. Litteraturliste	82

Bilag 1 – Direkte og indirekte koncerner	84
Bilag 2 – Indregning af dattervirksomhed.....	85
Bilag 3 – Eksempel på fuld konsolidering.....	86
Bilag 4 – eksempel på udarbejdelse af koncernresultatopgørelse	87
Bilag 5 – eksempel på udarbejdelse koncernbalance	88
Bilag 6 – resultatopgørelse og balance for koncernen	89

1. Indledning

Udviklingen i koncernregnskaber starter helt tilbage i begyndelsen af 1900-tallet i USA. De første koncernregnskaber blev umiddelbart anset som en erstatning for modervirksomhedens regnskab, grundet en betragtning om at koncernregnskabet gav et bedre informationsgrundlag. I England blev de første koncernbalancer offentliggjort i 1910¹. Her blev koncernregnskabet betragtet som supplement til modervirksomhedens regnskab. En holdning som også formodes at være gældende herhjemme i dag.

Koncernregnskaber er således ikke noget nyt begreb, men først i 1973 blev der lovgivet på området i form af aktievirksomhedsloven². Med indførelsen af denne blev der indført pligt til at aflægge en koncernbalance, men ikke en koncernresultatopgørelse, som først blev lovfæstet i årsregnskabsloven af 1981³.

I dag er det stadig årsregnskabsloven, herefter benævnt ÅRL, der er gældende for bestemmelserne om koncernregnskab for ikke børsnoterede virksomheder i Danmark. Derimod har alle børsnoterede virksomheder, siden 2005, haft pligt til at aflægge koncernregnskab i overensstemmelse med de internationale regnskabsstandarder IFRS/IAS⁴. Samtidig har de ikke børsnoterede virksomheder også mulighed for at aflægge deres koncernregnskab efter IFRS/IAS jf. ÅRL § 137. Ligeledes har børsnoterede virksomheder mulighed for at aflægge deres modervirksomheds regnskab efter ÅRL, når koncernregnskabet er aflagt efter IFRS/IAS. At virksomheden er børsnoteret indebærer, at den har sine værdipapirer noteret på en børs eller en anden reguleret markedsplads. I Danmark er der to regulerede markedspladser – Børsen i København (OMX) og Dansk Autoriseret Markedsplads i Horsens. Danske virksomheder som ikke er registreret her, er ikke omfattet af Regnskabsklasse D, og har således ikke pligt til at aflægge koncernregnskab efter de internationale standarder⁵.

Udarbejdelse af et koncernregnskab kan ofte være et komplekst arbejde i form af de mange eliminerings, som vil blive belyst senere. Set i dette lys, skal koncernregnskabet

¹ (Fedders, 1993, s. 14)

² (Jensen, Liljegren, & Tarbensen, 2010, s. 348)

³ (Fedders, 1993, s. 15)

⁴ (Deloitte, 2009, s. 7)

⁵ (Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, 2010)

gerne have en vis værdi for henholdsvis regnskabsaflægger og –bruger, hvilket også antages at være tilfældet. Dette understøttes også i relevant faglitteratur af eksempelvis Peder Fredslund Møller⁶ og Jan Fedders⁷.

⁶ (Møller, 2008, s. 27)

⁷ (Fedders, Koncernregnskaber, 1993, s. 107)

2. Executive summary

This report deals with those Danish companies that are not quoted on the Copenhagen Stock Exchange and whether or not these companies can benefit from applying IFRS in their consolidated financial statements. Since 2005 listed companies are required to apply IFRS in their consolidated financial statements. In addition, according to the Danish Financial Statements Act (ÅRL), Danish companies that are not quoted on the stock exchange can voluntarily choose to follow the provisions in the international standards. Those provisions are primarily contained in IFRS 3 and IAS 27.

Several of Denmark's largest unquoted companies have chosen to implement the international standards. During the financial crisis, many companies have experienced troubles in terms of raising new capital, which made it necessary for these companies to reconsider their ways of thinking – often regarding a voluntarily implementation of IFRS. This implementation leads to increased comparability, and may be a way to attract new financial collaborative partners. Additionally, this may work as a softer transition for a later quotation on the stock exchange.

The purpose of this report is to illuminate the main differences in the consolidated financial statements applied after respectively ÅRL and IFRS. According to the following, these differences and consequences thereof are illuminated, and the consequences of an implementation of the IFRS standards for an unquoted company are highlighted. By extension, it is also the purpose of this report to support these unquoted companies in their decisions to implement IFRS and to help these companies so that a number of areas are illuminated to show how the implementation may lead to consequences for their accounts – positive and negative.

The first differences occurred during the establishment of the concern. The pooling of interests method is not allowed according to IFRS. However, this method is relatively rare and does not have the importance in practice. Though, the companies are now forced to assess the fair values, and their subsidiary now reflects the fair values and thus the current value. In extension of the establishment of the concern, the incremental

acquisitions are also illuminated. It is presumed rare in practice, but theoretically IFRS opens for a shortcut to a quotation on the stock exchange.

Finally this report has also dealt with the main differences in the treatment of contingent liabilities as well as provisions in connection with costs for restructuring. Areas where the economic importance in the long term not differentiate themselves from each other, but in short term differ from each other in relation to when and which costs there must be accounted.

However, the most significant difference between ÅRL and IFRS has proven to be the treatment of goodwill. The rules in ÅRL concerning depreciation on goodwill are relatively simple, whereas the IFRS standards regarding impairment tests are much more comprehensive. The company must pay continuous attention to indications if an asset may be impaired, and when these indications occur the company is forced to make an impairment test. Thereby, the valuation of goodwill is continuously taken note of. On the other hand, the straight-line depreciation on goodwill does not reflect the actual conditions and following events in the company.

This report shows that the treatment of goodwill is more comprehensive and complex for most companies, which follow the IFRS standards. Also, the companies may focus on their theoretical vision of goodwill – to consider if this is perceived as having a limited or unlimited lifetime, and how does the company think that goodwill is correctly reflected? In practice, the theoretical vision of goodwill hardly has a significant influence since the company all else being equal, is focusing on the economically most giving method.

Overall, the report also shows that IFRS in most cases is more voluminous and complex than ÅRL. It is also clear from the report, that the companies perceive IFRS as being more complex than ÅRL. Companies must be aware of this fact. The implementation of IFRS therefore requires that the companies have sufficient capacity and prerequisites to solve those tasks that come with the IFRS standards. Some companies may be in

danger of being overloaded if they are not aware of the many differences between ÅRL and IFRS concerning their consolidated financial statements.

Finally, the external users of the accounts should also be taken into account, when companies are considering whether or not they can achieve benefits by rendering their consolidated financial statements according to IFRS rather than ÅRL. This report shows that the users of accounts emphasize IFRS accounts as being best to support the users of accounts in their economically decisions and furthermore provide the best opportunities to compare the companies.

Seen in this light, consolidation financial statements from IFRS are provided to be more meaningful when the users of accounts find this most usable. The users therefore have an interest in seeing that as many companies as possible render the consolidated financial statements according to the IFRS standards. In this context, it is hardly a disadvantage that the company can present their consolidated financial statements according to the IFRS standards.

This report has questioned whether or not unquoted companies can benefit from applying their consolidated financial statements according to the IFRS standards. In terms of a direct economical perspective, the treatment of goodwill is the most essential area, and within this area the companies can benefit since the valuation of goodwill is continuously regulated and therefore reflects the actual value taken the continuous impairment tests into account. Moreover, the report has shown that applying the consolidated financial statements according to IFRS is more complicated and comprehensive than ÅRL, and this fact should be considered in conjunction with the extra benefits that adds to the company by implementing the IFRS standards. Finally, the companies should also – as mentioned above – take the positive view of IFRS in accounts. This may lead to the fact that companies easier can attract investors and maintain their commitment on the part of the financial connections.

3. Problemformulering

Som det fremgår af indledningen er aflæggelse af koncernregnskab en krævende proces bl.a. pga. de mange elimineringsregler der skal foretages. Årsregnskabslovens kapitel 13 og 14 indeholder de specielle regler der gælder for etablering af koncern samt udarbejdelse af koncernregnskab. Disse afsnit indeholder en lang række krav som koncernregnskabet skal overholde – såfremt der er tale om en ikke børsnoteret virksomhed.

Som omtalt i indledningen, har de børsnoterede virksomheder siden 2005 været pligtige til at aflægge koncernregnskab efter de internationale regnskabsstandarder – IFRS/IAS. Siden 2009 har der også været yderligere krav om, at børsnoterede virksomheder som ikke er den del af en koncern, ligeledes aflægges regnskab efter IFRS/IAS. Herudover fremgår det af ÅRL § 137, at ikke børsnoterede koncerner frivilligt kan vælge at følge bestemmelserne i de internationale standarder. De internationale bestemmelser om koncernregnskab finder i dag hovedsageligt sted i IFRS 3 og IAS 27. IASB har dog i 2011 udsendt en ny standard om konsolidering – IFRS 10. Denne er gældende for regnskabsår der begynder 1. januar 2013 eller senere⁸. IFRS 10 erstatter afsnittet om koncernregnskaber i IAS 27.

I forlængelse af ovenstående bør det oplyses, at en række af Danmarks største ikke børsnoterede virksomheder, har valgt at implementere de internationale standarder, hvilket ligger dem frivilligt for⁹. Endvidere har finanskrisen medført, at adskillige finansielle kreditorer har rettet ekstra lys på de respektive virksomheders evne til at generere likviditet samt medført yderligere krav til overholdelse af finansielle nøgletal. Under finanskrisen er det også blevet mere almindeligt, at de finansielle kreditorer har opsagt deres engagementer med virksomhederne – bankerne lukker simpelthen for kassekrediten, hvilket kan være ensbetydende med lukning af virksomheden.

Vanskeligheder hos mange virksomheder med eksempelvis at fremskaffe ny kapital, har gjort det nødvendigt for virksomheder at nytænke, og dette kan bl.a. indebære en frivillig implementering af de internationale regnskabsstandarder. Dette kan føre til øget

⁸ (IFRS, 2011)

⁹ (KPMG, 2011)

sammenlignelighed, og kan være en måde at tiltrække nye finansielle kreditorer på. Endvidere kan implementeringen af IFRS standarderne være startskuddet til en senere børsnotering, som efterfølgende vil give en blødere overgang, eftersom der på tidspunktet for børsnoteringen, således ikke skal ændres regnskabspraksis. Alt i alt må det stigende antal af ikke børsnoterede virksomheder, der implementerer IFRS standarderne, bl.a. skyldes den finansielle krise eller blot den stigende globalisering i samfundet.

Set i lyset af ovenstående er det interessant at prøve at belyse, om disse ikke børsnoterede virksomheder med fordel frivilligt kan implementere IFRS standarderne. Rapportens formål er at vise de væsentligste forskelle i koncernregnskabet aflagt efter henholdsvis ÅRL og IFRS. Efterfølgende belyses disse forskelle og konsekvenserne heraf, og det analyseres, hvilke konsekvenser en evt. implementering af IFRS standarderne kan have for en ikke børsnoteret virksomhed.

Opgavens agenda kan således illustreres ved hjælp af en gennemgang af de forskellige konflikter der opstår som følge af forskellig behandling alt efter hvilken regnskabspraksis, der følges. Disse konflikter skal danne baggrund for besvarelsen af rapportens hovedspørgsmål:

Hovedspørgsmål

Kan ikke børsnoterede virksomheder med fordel aflægge koncernregnskab efter de internationale regnskabsstandarder?

I forbindelse med besvarelse af den opstillede problemformulering, vil der løbende blive suppleret med eksempler, figurer mv., hvis dette vurderes relevant. Ligeledes vil der blive suppleret med delopssummeringer, hvor disse vurderes relevante for forståelsen og det samlede overblik over rapporten.

Målet med rapporten er som tidligere skrevet, at konkludere, hvorvidt de ikke børsnoterede virksomheder med fordel kan implementere de internationale regnskabsstandarder i koncernregnskabet. I forlængelse heraf er det også rapportens

mål, at kunne støtte de ikke børsnoterede virksomheder i beslutningen om en eventuel implementering af IFRS, og i den forbindelse hjælpe disse virksomheder således at de får belyst en række områder, hvor implementeringen kan få konsekvenser for netop deres regnskab – både positivt og negativt.

3.1 Afgrænsning

For at sikre en dybdegående behandling af rapportens problemstilling, er nedenstående afgrænsninger foretaget.

I forbindelse med en stillingtagen til frivillig aflæggelse af koncernregnskab efter de internationale regnskabsstandarder, ville det være interessant også at belyse effekterne af IFRS 1 – førstegangsanvendelse af IFRS. Denne omhandler bestemmelser, som skal overholdes første gang virksomheder ønsker at skifte regnskabspraksis fra ÅRL til IFRS. Rapportens primære interesseområde vedrører imidlertid konsekvenserne ved på sigt at overgå fra ÅRL til IFRS, hvorfor de midlertidige forskelle omhandlet i IFRS 1 ikke vil blive yderligere behandlet.

Endvidere har IASB i maj 2011 offentliggjort IFRS 10. Denne standard træder i kraft i 2013, og omhandler konsolidering, hvorfor bestemmelserne i IAS 27 om koncernregnskab, erstattes af IFRS 10. Denne standard uddyber kontrolbegrebet i et betydeligt omfang, og fastlæggelsen af kontrol må forventes at blive mere subjektiv. Konsekvenserne heraf kan være, at ikke tidligere indregnede virksomheder nu skal konsolideres – og omvendt. Konsekvenserne af dette ville være essentielt at analysere, men er fravalgt dels for at sikre en dybdegående behandling af emnet, sammenholdt med det faktum, at standarden stadig ikke er trådt i kræft, hvorfor den endnu ikke har nogle direkte konsekvenser.

Rapporten indeholder en række konflikter mellem ÅRL og IFRS, som har betydning for regnskabet udfald. I forlængelse heraf er der også en række forskelle mellem ÅRL og IFRS relateret til oplysning og præsentation af regnskabet, hvori der ikke ligger nogen talmæssig konsekvens af forskellen. Nogle af Disse forskelle præsenteres senere i

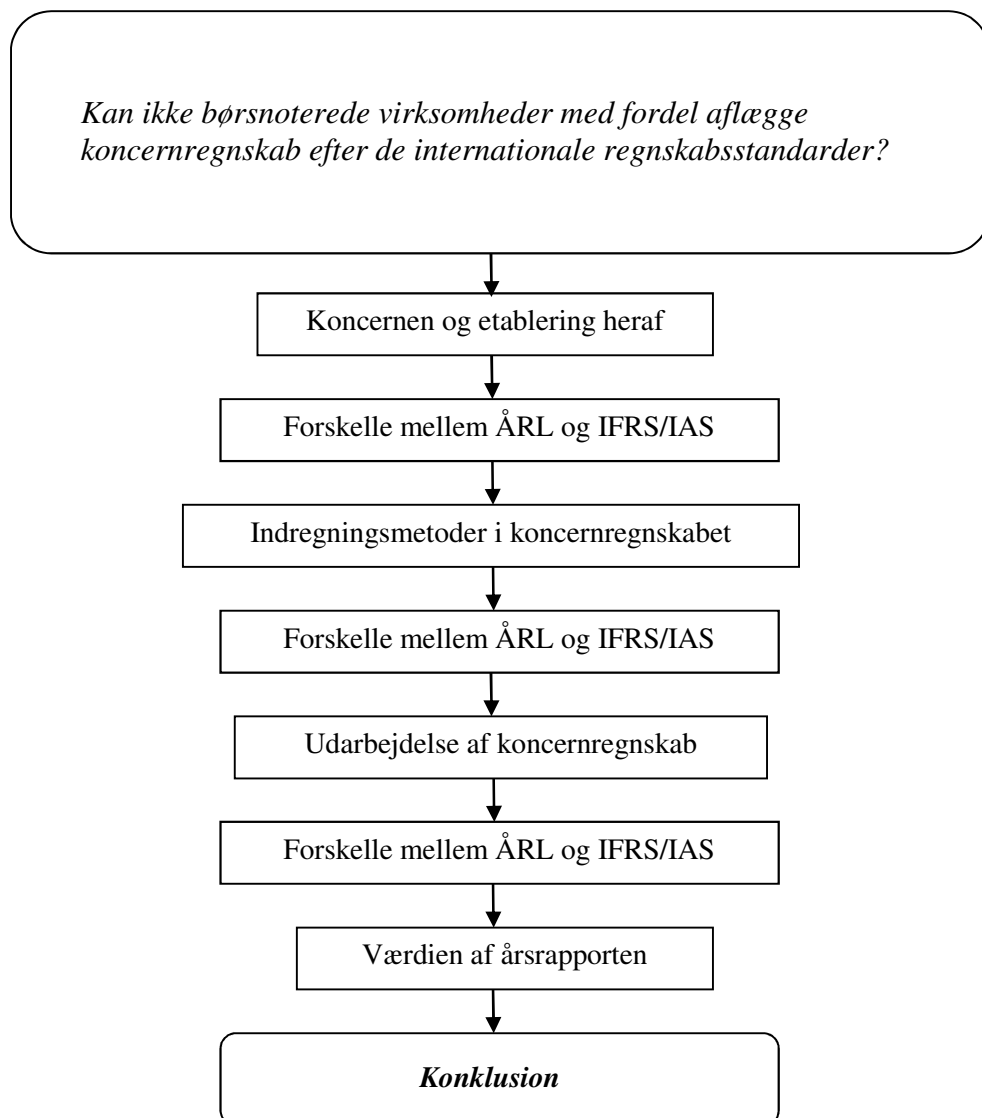
rapporten, men vil ikke gennemgå en dybere analyse, i og med at disse fortrinsvis blot har betydning for præsentationen af regnskabet og ikke resultatet heraf.

Øvrige relevante afgrænsninger angives løbende i forbindelse med de respektive afsnit.

3.2 Metodiske overvejelser

Opgavens opbygning og struktur er illustreret i nedenstående grafiske oversigt:

Figur 1

Besvarelsen af den opstillede problemformulering indebærer en tredeling af besvarelsen. Første del vedrører koncernetableringen, mens andel del vedrører indregning af kapitalandele. Endelig omhandler sidste del selve udarbejdelsen af koncernregnskabet. Denne suppleres med en beskrivelse af, hvordan virksomheder i praksis foretager konsolidering og eliminering. Baggrunden for at bringe dette er, at det kan være med til at give læser en bedre forståelse af bestemmelserne i praksis. Ydermere vil der blive bygget videre på eksemplet, når der skal analyseres på forskellene og konsekvenserne alt efter om koncernregnskabet er aflagt efter ÅRL eller IFRS.

Rapporten tager både udgangspunkt i årsregnskabsloven og IFRS standarderne, og belyser forskellene mellem disse. De forskellige analyser heraf afsluttes med en vurdering, hvorvidt ikke børsnoterede virksomheder med fordel kan implementere de internationale standarder i deres koncernregnskab. Der vil også blive lagt vægt på, hvilke overvejelser virksomheden bør foretage inden beslutningen herom – i den forbindelse en afvejning af om eventuelle fordele opvejer den formodede ekstra administrative byrde der følger aflæggelse af koncernregnskab efter de internationale regnskabsstandarder.

4. Hvad er en koncern

For at kunne behandle emnet koncernregnskab er det essentielt at fastslå, hvad en koncern er. En koncern kan kort defineres som en økonomisk sammenslutning af juridisk selvstændige virksomheder. Koncernen består af en modervirksomhed og dennes dattervirksomheder¹⁰. Reglerne om koncernregnskaber for ikke børsnoterede virksomheder findes i et særskilt kapitel i ÅRL omfattende § 109-128 samt IFRS 3 og IAS 27 for de børsnoterede virksomheder.

ÅRL har indtil 2010 defineret modervirksomheden som en virksomhed, der er aktionær eller anpartsejer i et andet virksomhed, og som har følgende forbindelse til dette:

- a. Besidder flertallet af stemmerettighederne
- b. Besidder retten til at udnævne eller afsætte et flertal af medlemmerne i det øverste ledelsesorgan
- c. Besidder retten til at udøve en bestemmende indflydelse over den driftsmæssige og finansielle ledelse på grundlag af vedtægter eller aftale med virksomheden i øvrigt
- d. Råder over et flertal af stemmerettighederne på grundlag af aftale med andre aktionærer e.l.
- e. Udøver en bestemmende indflydelse over den driftsmæssige og finansielle ledelse.

Definitionen af en modervirksomhed er netop tilpasset IFRS for regnskabsår der starter 1. marts 2010 eller senere. Definitionen af en modervirksomhed lægger nu vægt på den bestemmende indflydelse. Bestemmende indflydelse opstår, når en virksomhed har beføjelse til at styre et dattervirksomheds driftsmæssige og økonomiske beslutninger. I praksis opstår koncernforhold normalt som følge af, at modervirksomheden besidder flertallet af stemmerettighederne¹¹. Der kan dog også opstå mulighed for bestemmende indflydelse, selvom modervirksomheden ikke besidder flertallet af stemmerettighederne. Det kan ske i følgende tilfælde:

¹⁰ (Møller, 2008, s. 11)

¹¹ (Bang, Jacobsen, & Waarst, 2002, s. 204)

1. råderet over mere end halvdelen af stemmerne i kraft af aftale med andre investorer
2. beføjelse til at styre de finansielle og driftsmæssige forhold i en dattervirksomhed i henhold til vedtægt eller aftale
3. beføjelse til at udpege flertallet af medlemmer i det øverste ledelsesorgan, og dette organ besidder den bestemmende indflydelse over en dattervirksomhed¹²

Potentielle stemmerettigheder såsom tegningsretter og købsoptioner, der kan aktualiseres, skal følgelig tages i betragtning ved en vurdering om der foreligger bestemmende indflydelse – dette var ikke tilfældet tidligere i ÅRL. IAS 27 foreskriver, at alle potentielle stemmerettigheder – eksempelvis warrants og call-optioner, skal tages i betragtning ved vurderingen af, hvorvidt den givne virksomhed har kontrol over en anden virksomhed¹³. Dette understøttes også af ÅRL Bilag 1 B, stk. 4. I denne forbindelse er det væsentlig at pointere, at det kun er aktuelle købsoptioner der skal tages i betragtning. Har virksomheden således en købsoption som først træder i kraft om 2 år, skal denne ikke tages i betragtning før virksomheden rent faktisk har mulighed for at indløse denne.

Dattervirksomheder er virksomheder, med hvilket en modervirksomhed direkte eller indirekte har en af de ovenfor nævnte forbindelser. På baggrund af definitionen af modervirksomheder, kan en dattervirksomhed kun have en direkte modervirksomhed. Hvis flere virksomheder opfylder kriterierne, er det alene den virksomhed, som faktisk udøver den bestemmende indflydelse, som anses for værende modervirksomhed.

Dattervirksomheder kan ejes både direkte og indirekte. Direkte ejerforhold indikerer at modervirksomheden ejer dattervirksomheden direkte, hvorimod indirekte ejerforhold består i, at modervirksomheden opnår bestemmende indflydelse gennem en anden virksomhed. Det indirekte ejerforhold, og derved bestemmende indflydelse kan opstå, selvom en modervirksomhed eksempelvis blot besidder 10 % af stemmerettighederne i dattervirksomheden. Dette er muligt, såfremt modervirksomheden har bestemmende

¹² (PricewaterhouseCoopers, 2011, s. 313)

¹³ (Magnus Informatik, 2010, s. 367)

indflydelse over en anden dattervirksomhed, som igen eksempelvis besidder 45 % af stemmerettighederne i den første dattervirksomhed. Derved opnår modervirksomheden 55 % af stemmerettighederne i dette virksomhed, og det skal derfor klassificeres som en dattervirksomhed. (se bilag 1). Det følger af ovenstående, at bestemmende indflydelse kan opstå, selvom modervirksomheden ikke direkte råder over flertallet af stemmerettigheder.

I forlængelse af ovenstående er det dog vigtigt at pointere, at en virksomhed også kan have bestemmende indflydelse med en ejerandel på 49 %, hvis der er tale om en såkaldt de facto kontrol. Denne kan komme på tale, hvis resten af aktionærerne eksempelvis ikke ejer mere end 1 % hver – i så fald antages det, at de ikke er i stand til at mobilisere sig, hvorfor de 49 % vil være nok til at udøve den bestemmende indflydelse. Dette kræver dog i praksis en nøje vurdering af, om aktiebesiddelsen og spredningen af de øvrige aktier er nok til, at der rent faktisk eksisterer kontrol. Tidligere har der været uklart, hvorvidt IAS 27 er omfattet af begrebet de facto kontrol. Med indførelsen af ED 10 er dette afklaret – denne giver ligefrem et eksempel på de facto kontrol som eksempel på et koncernforhold¹⁴. Ved vurdering af, om der foreligger de facto kontrol antages følgende:

- Jo større en andel af stemmerettighederne som investor besidder, jo mere sandsynligt er det, at investor kontrollerer virksomheden
- Jo større en relativ andel af stemmerettighederne som investor besidder i forhold til de andre enkeltaktionærer, jo mere sandsynligt er det, at investor kontrollerer virksomheden
- Jo flere parter der skal stemme sammen for at hindre investor i at gennemføre beslutninger, jo mere sandsynligt er det, at investor kontrollerer virksomheden¹⁵

4.1 Formålet med koncernregnskab

Det overordnede formål med koncernregnskabet er, ifølge årsregnskabslovens § 115, at vise de konsoliderede virksomheders aktiver og passiver, finansielle stilling samt

¹⁴ (IFRS, 2009, s. 20)

¹⁵ (PWC; Jan Fedders, 2011, s. 4)

resultat, som om de tilsammen var en enkelt virksomhed¹⁶. Kravet til koncernregnskabet kan også omformuleres til at give udenforstående et overblik over koncernens samlede finansielle stilling og resultat¹⁷.

Det er derfor også essentielt, at de regnskaber der anvendes til konsolideringen, er opgjort efter ensartede metoder for indregning og måling. Anvender de konsoliderede dattervirksomheder metoder, som ikke er forlignelige med modervirksomhedens, skal der korrigeres herfor, så metoderne og grundlaget er i overensstemmelse med modervirksomhedens metoder, jf. ÅRL § 119. Et eksempel herpå kunne være, hvis en dattervirksomhed ikke kapitaliserer renter vedrørende finansiering af opførelse af anlægsaktiver, mens dette er tilfældet i modervirksomheden.

Koncernregnskabet skal samtidig have samme balancedag som modervirksomheden. Ligeledes skal dattervirksomheder som hovedregel have samme balancedag som modervirksomheden, med mindre dette ikke er muligt. I disse tilfælde tillades det, at dattervirksomhedens balancedag må ligge op til 3 måneder før modervirksomhedens balancedag¹⁸. Ligger balancedagen mere end 3 måneder forud for modervirksomhedens balancedag, skal dattervirksomheden udarbejde et regnskab pr. modervirksomhedens balancedag jf. ÅRL § 116.

Formålet med udarbejdelse af koncernregnskab er, som ovenfor nævnt, at få koncernen til at fremstå som ét samlet virksomhed jf. enhedsprincippet. Motiverne for i det hele taget at danne en koncern kan dog være flere – dog oftest økonomiske motiver. For en given handelsvirksomhed kan der eksempelvis være fordele forbundet med, at købe en produktionsvirksomhed, som skal varetage produktionen af virksomhedens varer. Virksomheden vil derved opnå en komplementaritetsgevinst via dannelsen af en vertikal koncern. Ligeledes kan konkurrenceevnen forbedres ved opkøb af aktiemajoritet hos f.eks. konkurrenter mv. Sluttelig kan virksomheder ved oprettelse af dattervirksomheder opnå branche- eller produktspredning – incitamenterne for dannelse af koncerner kan være mange.

¹⁶ (KPMG, 2010/11, s. 148)

¹⁷ (Christensen & Nielsen, 2009, s. 248)

¹⁸ (PricewaterhouseCoopers, 2011, s. 319)

5. Koncernetablering

For at kunne behandle området koncernregnskab, er det essentielt at fastslå, hvornår der opstår en koncern, og hvordan denne behandles jf. ÅRL og IFRS. Koncernetableringen opstår, som tidligere skrevet, når en virksomhed opnår bestemmende indflydelse over en anden virksomhed. Denne virksomhed bevarer dog sin juridiske selvstændighed, men indgår i modervirksomhedens, og derved koncernens økonomiske enhed.

Koncernetableringen er behandlet i ÅRL kapitel 14 samt IFRS 3.

5.1 Koncernetablering ifølge ÅRL

En koncernetablering kan ifølge ÅRL § 121 behandles på to måder – overtagelsesmetoden samt sammenlægningsmetoden. Overtagelsesmetoden består i, at en virksomhed overtager en anden, hvorimod sammenlægningsmetoden fremkommer ved, at flere virksomheder bliver sammensluttet, hvorved der ikke kan identificeres en overtagende virksomhed. Forskellene kan illustreres således:

Figur 2

Overtagelsesmetoden	Sammenlægningsmetoden
<ul style="list-style-type: none">• Fastlæggelse af overtagelsesdato og den overtagende part• Opgørelse af kostpris inklusiv købsomkostninger• Omvurdering af modtagne aktiver og forpligtelser• Opgørelse af koncerngoodwill – badwill• Efterfølgende regulering af opgjorte værdier	<ul style="list-style-type: none">• Sammenlægningen anses som sket med tilbagevirkende kraft til starten af sammenlægningsåret• Ingen omvurdering af aktiver og forpligtelser – kun tilpasning af købers regnskabspraksis• Forskel mellem vederlag og købte nettoaktiver indregnes i egenkapitalen• Ingen goodwill/badwill

Hovedreglen for etablering af koncernforhold mellem to virksomheder er overtagelsesmetoden jf. ÅRL § 121. Sammenlægningsmetoden kan dog anvendes når virksomhederne, der indgår i sammenslutningen, er underlagt den samme interesses

bestemmende indflydelse. Metoden forekommer dog sjældent i praksis¹⁹, og vil således ikke blive beskrevet yderligere i her. Det skal dog nævnes, at sammenlægningsmetoden medfører, at der ikke er noget goodwill/badwill – en evt. forskel mellem vederlag og de regnskabsmæssige værdier reguleres over egenkapitalen. Ligeledes anses sammenlægningsmetoden som værende mere enkel at bruge end overtagelsesmetoden. Dette skal bl.a. ses i lyset af, at der ikke foretages nogen omvurderinger, og det er således nemmere at sammenligne sammenlægnings-koncernregnskabet med summen af regnskaberne før sammenlægningen.

Reglerne for brug af overtagelsesmetoden indebærer, at den overtagende virksomhed på tidspunktet for erhvervelsen af kapitalandelene, skal opgøre kostprisen for disse. Fremgangsmåden er, at opgøre dagsværdien af identificerbare aktiver og forpligtelser i den tilkøbte virksomhed og herefter opgøre goodwill som en residual mellem kostprisen og dagsværdien af de identificerbare aktiver og passiver²⁰. Også aktiver og forpligtelser der ikke tidligere har været indregnet i den ny erhvervede virksomheds egen årsrapport, skal indregnes i koncernregnskabet. Af eksempler herpå kan være immaterielle aktiver oparbejdet internt i dattervirksomheden eller konkrete forventede omkostninger til omstrukturering i dattervirksomheden mv. Denne skal dog være en integreret del af overtagelsen, ligesom der skal ligge en konkret plan herfor.

Væsentligt i ovenstående opgørelse af nettoaktiver er, at ÅRL indregningskriterier skal være opfyldt, jf. § 33. Dette indebærer for aktiver, at det skal være sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde virksomheden på baggrund af dette aktiv. Tilsvarende gør sig gældende for passiver – at de skal eksistere på balancedagen. I praksis benævnes ovenstående en købsprisallokering, og dagsværdien kan være meget forskellig fra den bogføre værdi af posterne for eksempel for ejendomme, kundekartoteker mv. Fælles for dem alle er, at såfremt der eksisterer et effektivt marked for den type aktiver, så vil dagsværdien ofte kunne bestemmes ud fra dette. For ejendomme mv. eksisterer der offentlige vurderinger, der kan indikere noget om handelsværdien, men denne kan ikke stå alene. Der kan derfor med fordel anvendes

¹⁹ (PricewaterhouseCoopers, 2011, s. 324)

²⁰ (KPMG, 2010/11, s. 264f)

uvildige vurderingsmænd, men der vil stadig være et element af subjektive skøn i værdiansættelsen.

Anskaffelsessummen for dattervirksomheden er som hovedregel forskellig fra dattervirksomhedens egenkapital, og det skyldes enten omvurdering af aktiver/passiver eller goodwill. Dette illustreres ved et lille simplificeret eksempel, hvor anskaffelsessummen for kapitalandelen udgør t.kr. 15.000 og nettoaktiverne udgør t.kr. 8.000 – i dette tilfælde er der en forskel på t.kr. 7.000.

Forudsat at dattervirksomheden ejer en ejendom som er bogført til t.kr. 8.000, men har en markedsværdi på t.kr. 11.000, bliver aktivet omvurderet til dagsprisen, og der fremkommer herefter en omvurdering på t.kr. 3.000. Residualbeløbet mellem de t.kr. 7.000 og t.kr. 3.000 udgør t.kr. 4.000 – svarende til goodwill. Denne skal i øvrigt afskrives lineært over en periode, der ikke må overstige 20 år, jf. ÅRL § 43²¹. I praksis afskrives den typisk over 5-10 år.

Er der derimod tale om koncernbadwill, hvor kostprisen for aktierne ligger under andelen af den beregnede egenkapital, opføres beløbet som et passiv i modervirksomhedens balance under periodeafgrænsningsposter. Beløbet indregnes i resultatopgørelsen over en periode på højst 20 år, jf. årsregnskabslovens § 122, stk. 3. Der kan være forskellige årsager til, at der ved overtagelsen opstår koncernbadwill, hvoraf de to hyppigste formodes at være et fordelagtigt køb eller compensation for forventede fremtidige økonomiske tab eller utilfredsstillende afkast.

ÅRL skelner i øvrigt ikke om aktiviteten i dattervirksomheden udgør en virksomhed, eller blot består af et eller nogle få aktiver. Begge dele klassificeres som en virksomhedssammenslutning. Ligeledes findes der heller ikke bestemmelser i ÅRL om omvendt virksomhedsovertagelse. Ifølge ÅRL er den juridisk overtagende virksomhed også i regnskabsmæssig forstand den overtagende virksomhed. IFRS 3 behandler imidlertid disse områder lidt forskelligt fra ÅRL.

²¹ (PricewaterhouseCoopers, 2011, s. 324)

5.2 Koncernetablering ifølge IFRS 3

Som skrevet ovenfor tillader ÅRL både overtagelsesmetoden og – i visse tilfælde – sammenlægningsmetoden. IFRS 3 tillader dog kun overtagelsesmetoden, jf. 3.4. Dette indebærer, at der kan opstå konflikter mellem ÅRL og IFRS såfremt virksomheden tidligere har benyttet sammenlægningsmetoden og nu vil aflægge efter IFRS. Af eksemplet ovenfor illustreredes, hvordan der fremkom en omvurdering af aktiver på t.kr. 3.000, og en opstået goodwill på t.kr. 4.000 – disse fremkommer ikke ved brug af sammenlægningsmetoden. I stedet indregnes de t.kr. 7.000 direkte i egenkapitalen. De direkte afledte konsekvenser af ovenstående er nok i realiteten til at overse, da overtagelsesmetoden er den langt mest hyppige, og det antages, at det derfor er forholdsvis få virksomheder, der vil blive berørt heraf. De virksomheder som tidligere ville have anvendt sammenlægningsmetoden, men nu vil følge IFRS og derfor skal anvende overtagelsesmetoden, vil imidlertid blive berørt – umiddelbart positivt. Deres overtagne kapitalandel vil nu afspejle dagspriserne og dermed den aktuelle værdi, modsat tidligere, hvor der blot reguleredes over egenkapitalen.

IFRS 3 stiller endvidere krav om identifikation af den overtagende virksomhed jf. IFRS 3.6. Den overtagende part er den virksomhed, der opnår den bestemmende indflydelse over den sammensluttede virksomhed jf. bestemmelserne i IAS 27 vedrørende kontrolbegrebet. Som hovedregel er det blot den betalende virksomhed, som er den overtagende, men IFRS 3 præciserer også, at den part der regnskabsmæssigt anses som den overtagende, kan være forskellig fra den i juridisk forstand overtagende part – dette benævnes en omvendt virksomhedsovertagelse, jf. IFRS 3.B15.

Denne er ofte kendetegnet ved, at betaling for en virksomhedsovertagelse sker ved udstedelse af aktier i den i juridisk forstand overtagende virksomhed. Herved opnår aktionærerne i den købte virksomhed kontrol over den samlede virksomhed. Omvendt virksomhedsovertagelse kan forekomme, når en ikke børsnoteret virksomhed ønsker at blive børsnoteret, men ikke ønsker at registrere sine aktier. Her lader den ikke børsnoterede virksomhed sig overtage af en mindre børsnoteret virksomhed for på den måde at blive børsnoteret. Dette eksempel medfører, at den børsnoterede virksomhed juridisk set er den overtagende virksomhed, og den ikke børsnoterede virksomhed udgør

den overtagne virksomhed, fordi dens egenkapitalinteresser er blevet overtaget, jf. IFRS 3.B19. Regnskabsmæssigt skal den ikke børsnoterede virksomhed dog anses som den overtagende virksomhed. Det skal dog pointeres, at denne situation ikke forekommer ret ofte²².

Ovenstående eksempel illustrerer en omvendt virksomhedsovertagelse, men det er vigtigt at pointere, at det kun er i koncernregnskabet, at overtagelsen behandles i henhold til det regnskabsmæssige indhold af transaktionen. I modervirksomhedens separate regnskab skal behandling ske i henhold til det juridiske indhold af transaktionen – hvor den børsnoterede virksomhed er den overtagende virksomhed.

ÅRL tager ikke stilling til omvendte virksomhedsovertagelser, og her vil den juridisk overtagende virksomhed, derfor også altid være den regnskabsmæssige overtagende virksomhed. Dette indebærer således, at virksomheder efter de internationale standarder med fordel kan opnå en omvendt virksomhedsovertagelse og derved en børsnotering ad ” bagdøren”. Derved kan virksomheden slippe for at skulle indrette sig efter en række øgede formelle krav, samt en række direkte og indirekte omkostninger til eksempelvis advokater og revisorer. Endelig stiller en almindelig børsnotering også store krav til virksomhedens ejere og ledelse – især kommunikation med medier og potentielle købere – det handler om at forklare hvorfor investorer netop skal satse på denne virksomhed.

Alt i alt er der en fordel forbundet med at følge IFRS mht. omvendte overtagelser, men virksomheden skal ligeledes være opmærksom på, at der er lidt andre regler for præsentation af regnskabet. Dette skal udgives i den juridiske modervirksomheds navn, men beskrives i noterne som en fortsættelse af den juridiske dattervirksomheds regnskab med undtagelse af kapitalstrukturen. Derved er det den juridiske dattervirksomheds aktiver og passiver der indregnes til deres regnskabsmæssige værdi før sammenslutningen, samt den juridiske modervirksomheds aktiver og passiver som indregnes til dagsværdi. Endelig er det den juridiske dattervirksomheds overførte resultat og andre egenkapitalposter før sammenslutningen, der vises, jf. IFRS 3.B22.

²² (Feddens & Steffensen, 2008, s. 151)

Ens for både ÅRL og IFRS er, at det betalte vederlag i forbindelse med overtagelsen opgøres til dagsværdi i form af kontant betaling eller evt. dagsværdien af overdragne aktier mv. Imidlertid fremgår det af ÅRL § 36/40, at købsvederlaget opgøres med tillæg af omkostninger, der knytter sig direkte hertil – dette kan eksempelvis være offentlige afgifter, advokat- samt revisorudgifter. Derimod fremgår det af IFRS 3.37, at omkostninger der kan henføres til virksomhedssammenslutningen, skal indregnes i resultatopgørelsen i takt med de afholdes.

Dette betyder, at man ifølge IFRS kan fradrage disse transaktionsomkostninger løbende, og derved opnår man fradraget herfor med det samme. Denne fordel opnår man ikke ved en reduktion i kostprisen, der i stedet forringer værdiansættelsen af kapitalandelen. At transaktionsomkostningerne indregnes løbende har dog også den effekt at det efterfølgende resultat påvirkes negativt, hvilket i præsentationsøjemed ikke er at foretrække. ÅRL læner sig mest op af hvad der opfattes som normal tankegang i Danmark - eksempelvis tillægges også købsomkostninger når en virksomhed erhverver fast ejendom mv. Endvidere har man i ÅRL pligt til at regulere kostprisen, når der sker en efterfølgende regulering af et såkaldt betinget vederlag – f.eks. en earn-out aftale. Ifølge IFRS påvirkes kostprisen ikke af sådanne reguleringer, men indregnes i stedet i resultatet²³. På dette punkt, opnår virksomheder en regnskabsmæssig lettelse, ved ikke efterfølgende at skulle regulere kostpriser, men i stedet blot kan regulere i resultatopgørelsen. IFRS reglerne beskyldes ellers ofte for at være mere komplekse og besværlige end ÅRL²⁴. Det er dog væsentligt at pointere, at der er en forskel i den regnskabsmæssige behandling af købsomkostninger, men i en virksomhedsovertagelse, må det anses for værende knap så væsentligt, om advokatomkostningerne fratrækkes i kostprisen eller perioden efter overtagelsen.

Alle eventualforpligtelser skal indregnes i balancen, uanset disse vedrører mulige forpligtelser, hvis endelige eksistens, helt eller delvis er ude af virksomhedens kontrol, jf. IFRS 3.23. Dette værende såvel verserende retssager samt aktuelle forpligtelser, hvor

²³ (Deloitte, 2009, s. 42)

²⁴ (PWC, 2011, s. 7)

virksomheden vurderer det for sandsynligt, at de ikke vil komme til at afstå fremtidige økonomiske fordele mv. Eventualforpligtelserne indregnes i balancen til dagsværdi, uanset om forpligtelsen er sandsynlig eller ej. Dog kræves det, at dagsværdien kan måles pålideligt.

For eventualforpligtelsernes værdiansættelse er det vigtigt at pointere, at sandsynligheden for afståelse af fremtidige økonomiske fordele, har indflydelse på værdiansættelsen. Dette kan illustreres ved et eksempel om en verserende retssag for den overtagne virksomhed. Køber vurderer sandsynligheden for at tabe retssagen som værende 30 % - og tabes retssagen vil virksomheden skulle betale en erstatning på 50 mio. kr. Dette indebærer, at køber skal indregne en forpligtelse på 15 mio. kr.

Efter ÅRL § 122 kan kun forpligtelser, der opfylder definitionen på forpligtelse indregnes, hvorfor eventualforpligtelser ikke kan indregnes – sandsynligheden for afståelse af økonomiske fordele er netop altid lavere end 50 % for eventualforpligtelser. Heri opstår der en konflikt imellem ÅRL og IFRS, og denne konflikt får indflydelse på goodwill. Forudsættes det, at en virksomhed overtager en anden virksomhed, hvor der er aktiver for 100 mio. kr. og passiver for 50 mio. kr. samt dertil ovenstående eventualforpligtelse i form af retssagen på 15 mio. kr. Ifølge ÅRL er der nettoaktiver for 50 mio. kr. – forudsat en købspris på 70 mio. kr. – er der goodwill for 20 mio. kr. Tages der i stedet udgangspunkt i IFRS standarden, er der nettoaktiver for 50 mio. kr. minus de 15 mio. kr. i eventualforpligtelse – derefter resterer der 35 mio. kr. i nettoaktiver, svarende til en goodwill på 35 mio. kr. Alt i alt vil virksomheden ifølge ÅRL slippe for at indregne en forpligtelse på 15 mio. kr., og ud fra virksomhedens synspunkt vil dette være at foretrække således denne nu er i stand til at præsentere et mere positivt regnskab.

I praksis måles goodwill som den merværdi, en virksomhed har, ud fra en helhedsvurdering, i forhold til værdien af de indregnede nettoaktiver gjort op hver for sig til dagsværdi. IFRS 3 definerer goodwill som fremtidige økonomiske fordele hidrørende fra aktiver, der ikke kan identificeres individuelt og indregnes separat²⁵. For

²⁵ (Elling, 2008, s. 225)

virksomheder der vælger at følge IFRS vil de således blive tvunget til at indregne en eventualforpligtelse på 15 mio. kr. – også selvom der forelå endda en meget lille sandsynlighed for erstatningen. Indregningen af eventualforpligtelsen betyder, at virksomheden igen risikerer at skulle tilbage og ændre indregningen af forpligtelsen, når de kender resultatet heraf, og det sker inden 12 måneder. Efter 12 måneder indregnes det i resultatopgørelsen. Ifølge IFRS 3.45 må overtagelsesbalancen netop reguleres i 12 måneder fra balancedagen, hvorimod ÅRL § 122 indebærer, at regulering kan foretages i overtagelsesåret samt i det efterfølgende fulde regnskabsår.

Dette illustrerer meget godt indiciene med, at IFRS regnskaberne kræver ekstra arbejde. Samtidig betyder indregningen af eventualforpligtelsen en øget goodwill, som evt. kan påvirke regnskabsbrugeren negativt. Med tiden vil denne øgede goodwill blive resultat-belastende eftersom denne givetvis skal nedskrives på et tidspunkt, hvilket vil bevirke et dårligere resultat på dette tidspunkt. I forlængelse af ovenstående afsnit om eventualforpligtelserne bør man dog være opmærksom på, at det vil være sjældent, at en virksomhed kan sætte både beløb og sandsynlighed på udfaldet af en retssag.

I forbindelse med virksomhedsovertagelse anses indregningskriteriet altid for at være opfyldt for immaterielle aktiver jf. IAS 38.33. Kriterierne for indregning er derfor mere lempelige end for de immaterielle aktiver, som er internt oparbejdet. Dette betyder bl.a. at et igangværende forsknings- og udviklingsprojekt i den overtagne virksomhed skal indregnes som et særskilt aktiv, uanset om sandsynligheden for at fremtidige økonomiske fordele i forbindelse med dette projekt er under 50 %. IFRS indeholder heller ikke noget krav om, at dagsværdierne herfor kan måles pålideligt, modsat den danske RV 18. Gældende for et immaterielt aktivt er, at det skal være separeret fra goodwill. Dette kan eksempelvis være varemærker, kundelister, rettigheder, patenteret teknologi mv.

Modsat IFRS så kræver ÅRL, at det skal være sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde den overtagende virksomhed. Dette medfører, at en række immaterielle aktiver der skal indregnes ifølge IFRS 3, ikke vil blive indregnet særskilt, men i stedet indeholdt i goodwill. En reduceret goodwill ifølge IFRS 3 kan imidlertid

medføre, at de regnskabsmæssige resultater i den overtagende virksomhed i de følgende år reduceres, da der bliver flere regnskabsmæssige afskrivninger. Hvis mere havde været indeholdt i goodwill, ville der ikke skulle afskrives så meget, eftersom goodwill ikke afskrives ifølge IFRS, men i stedet testes for værdiforringelse.

Indregningsprincippet i IFRS 3.11 medfører, at der ikke i overtagelsesbalancen kan hensættes til omkostninger vedrørende omstruktureringer som den overtagende virksomhed planlægger at foretage i de sammensluttede virksomheder. Disse indregnes i stedet i resultatopgørelsen. Dette indebærer, at det kun er de omstrukturingshensættelser, der forud for overtagelsestidspunktet opfylder indregningskriterierne i IAS 37, der kan indregnes. Foreligger der omvendt en forudgående forpligtelse i forbindelse med en eventuel virksomhedssammenslutning, er det en forpligtelse for den overtagende virksomhed, hvorfor den skal indregnes i balancen. Dette kunne være en eksisterende aftale om kompensation til ledelsen, i så fald virksomheden blev overtaget.

Modsætningen til ovenstående findes i ÅRL § 122. Ifølge denne skal forventede omkostninger til omstruktureringer indregnes som en hensat forpligtelse. Dette indebærer, at man ifølge ÅRL skal indregne flere forpligtelser, og derved flere omkostninger i resultatopgørelsen – hvilket på kort sigt indikerer et knap så positivt økonomisk billede. Dette kan have indflydelse på investors, kreditors samt bankens reaktioner, hvis der er tale om betydelige beløb, og kan i yderste konsekvens være faktoren, der får banken til at reagere negativt på eventuelle forespørgsler om lån mv.

Af ovenstående kan udledes, at IFRS balancen vil danne et mere positivt billede grundet den manglende indregning af evt. forventede omstrukturingsomkostninger. Det skal dog pointeres, at hvis forventningerne holder stik, vil virksomheden, ved anvendelse af IFRS standarderne, blot skulle indregne omkostningerne i resultatopgørelsen når de indtræffer, og der vil således på sigt ikke være forskel på den økonomiske performance. Det er blot et spørgsmål om tidspunkt for belastningen af det økonomiske billede.

I henhold til ovenstående, skal det bemærkes, som tidligere skrevet, at minoritetsinteresser kan opgøres på to måder. Ejerandele erhvervet inden virksomhedsovertagelsestidspunktet opstår ved trinvisse overtagelser. Ifølge IFRS 3 skal tidligere erhvervede ejerandele omvurderes til dagsværdi på overtagelsestidspunktet, hvilket sker ved, at den eksisterende ejerandel betragtes som solgt til dagsværdi og genanskaffet i forbindelse med opnåelse af kontrol over virksomheden. Forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi og dagsværdien indregnes som gevinst eller tab over resultatopgørelsen²⁶. Derimod foreskriver ÅRL §36/40, at det blot er summen af hver enkelt køb der lægges sammen. Her er der således ikke grundlag for at indregne nogen værdiregulering på eksisterende kapitalinteresser – ifølge IFRS 3.42 indregnes sådanne differencer i resultatopgørelsen, og vil således påvirke den finansielle performance efterfølgende. Dette illustreres af følgende eksempel:

Virksomhed M køber 20 % af D den 30. juni 2011

Købsprisen udgør kr. 10.000.000

Virksomhed M køber yderligere 80 % af D den 30. september 2011

Købsprisen udgør kr. 30.000.000

Nettoaktiverne udgør i alt kr. 38.000.000

Dagsværdien kan opgøres som følger:

	<i>ÅRL</i>	<i>IFRS</i>
Eksisterende 20 %	10.000.000	7.500.000
Kontrollerende aktiepost, 80 %	<u>30.000.000</u>	<u>30.000.000</u>
Dagsværdi i alt	40.000.000	37.500.000
Dagsværdi af identificerbare nettoaktiver	<u>38.000.000</u>	<u>38.000.000</u>
Goodwill	<u>2.000.000</u>	<u>-500.000</u>

Som ovenstående eksempel viser, ligger virksomheden ifølge ÅRL blot ejerandelene sammen, og har efter det sidste opkøb for kr. 40.000.000. Dagsværdien af alle de identificerbare nettoaktiver udgør 38.000.000, hvorfor der opstår goodwill på 2.000.000.

²⁶ (Fedders & Steffensen, 2008, s. 17)

Ifølge IFRS skal den tidligere erhvervede ejerandel opgøres til dagsværdi. Dagsværdien af nettoaktiverne for de 20 % udgør således 7.500.000 ($30.000.000/80 \times 20$), og virksomhedens samlede ejerandel udgør efter tilkøbet 37.500.000. Her opstår en negativ goodwill på 500.000.

Den ekstra omvurdering af tidligere overtagne kapitalandele, medfører følgelig ekstra arbejde for virksomheden i forhold til at følge ÅRL. Omvurderingen af eksisterende kapitalandele til dagsværdi indebærer imidlertid, at den overtagende virksomhed skal opgøre en urealiseret gevinst/tab af tidligere erhvervede kapitalandele. Om dette har en positiv indvirkning for regnskabsbrugerne kan betvivles eftersom den urealiserede gevinst eller tab kan medvirke til at pålideligheden af indregningen nedsættes. Omvendt kan der argumenteres for at sammenligneligheden og relevansen styrkes i og med, at kapitalandelene i højere grad måles til dagsværdi, hvilket bør styrke informationsværdien for regnskabsbrugerne. Dette fjerner muligheden for at have tidligere erhvervede kapitalandele indregnet til historisk kostpris.

6. IFRS – goodwill og minoritetsinteresser

Ifølge IFRS 3.32 og 3.B44 kan minoritetsinteresser opgøres enten til minoritetsinteressens andel af de overtagne aktiver og forpligtelser eller til dagsværdi. Disse to valgmuligheder kaldes også for henh. fuld goodwill metoden og købt goodwill metoden, og beskrives nedenfor:

- **Fuld goodwill:** forskellen mellem købsprisen med tillæg af dagsværdien af minoritetsinteressen og dagsværdien af de identificerbare aktiver og forpligtelser
- **Købt goodwill:** forskellen mellem kostprisen og nettoværdien af den overtagende virksomheds andel af dagsværdien af de identificerbare nettoaktier²⁷

For at illustrere effekten heraf, og forholdet i praksis vises nedenstående eksempel:

M erhverver 80 % af D for	2.000
Dagsværdien af identificerbare nettoaktiver udgør	2.200
<u>Fuld goodwill metode</u>	
Beregnet dagsværdi for hele virksomheden: $2000 / 80 \times 100$	2.500
Dagsværdien af identificerbare nettoaktiver	<u>2.200</u>
Goodwill	<u>300</u>
Minoritetsinteresser: $2500 \times 20 \%$	500
<u>Købt goodwill metode</u>	
Købspris	2.000
Andel af nettoaktiver: $2.200 \times 80 \%$	<u>1.760</u>
Goodwill:	<u>240</u>
Minoritetsinteresser: $2.200 \times 20 \%$	440

Af eksemplet fremgår, at goodwill bliver forskellig alt efter hvilken metode der anvendes. Forskellen i goodwill på 60 svarer til 20 %, som netop er

²⁷ (Fedders & Steffensen, 2008, s. 166)

minoritetsinteressens andel, som jo er indeholdt i fuld goodwill metoden. Forskellen i minoritetsinteresser er også præcis 60, som jo modsvares af de 60 i forskelsværdi på goodwill. Fuld goodwill metoden indebærer en stigning på 60 i koncernegenkapitalen, da minoritetens andel af goodwill indregnes i koncernbalancen.

Bilag 5 viser eksempel på udarbejdelse af koncernbalancen. Her fremgår, at goodwill udgør 100 opgjort efter ÅRL's købt goodwill metode. Var denne i stedet udarbejdet efter IFRS's fuld goodwill metode, skulle der indregnes $100/25 = 125$ i goodwill. Samtidig vil minoritetsandelen ligeledes stige med 25.

Fuld goodwill metoden er baseret på en enhedstankegang. Dette skal forstås på den måde, at goodwill indregnes som var hele virksomheden overtaget. I første omgang var det meningen, at kun denne metode skulle gælde jf. forslag til ændring af IFRS 3 udsendt i 2005²⁸. Denne blev dog udsat for heftig kritik, og IASB accepterede, at også købt goodwill metoden kunne anvendes. Denne model svarer også til den standard vi kender i ÅRL, hvor kun goodwill tilknyttet den købte del, indregnes.

Det kan diskuteres, hvorvidt den ene metode er mere retvisende end den anden, men gældende for købt goodwill metoden er, at den kun tager stilling til, hvad den pågældende andel af virksomheden er købt til. I visse tilfælde må det formodes, at handelsværdien pr. aktie ikke er identisk med handelsværdien af de resterende aktier, hvortil der knyttedes en bestemmende indflydelse. Derved kan udledes, at størrelsen af den goodwill, der kan henføres til minoritetsaktionærerne ikke er konstateret, hvorfor den ikke bør fremgå af koncernregnskabet.

Købt goodwill metoden kan derfor umiddelbart virke som den rigtige, og derfor er der ikke umiddelbart nogen fordele/konsekvenser for virksomheden, hvis denne følger IFRS standarden, og ikke har mulighed for at anvende fuld goodwill metoden. Alligevel kan der argumenteres for, at den goodwill der er konstateret i forbindelse med købet af dattervirksomheden, giver en god prognose for værdien af den resterende goodwill. Hvis der holdes fast i denne antagelse, må det antages, at der på samme måde kan

²⁸ (Feddens & Steffensen, 2008, s. 168)

beregnes en forholdsmæssig goodwill svarende til minoritetsaktionærernes andel af dattervirksomheden. Dette kan også illustreres ud fra en tankegang om, at nu hvor virksomheden kontrollerer alle aktiver, selvom den ikke ejer alle, er det relevant at indregne fuld goodwill. Teorierne bag fuld goodwill metoden lægger vægt på enhedsopfattelsen, som netop anser alle aktionærer som værende ligestillede.

Argumentationen angående hvorvidt købt goodwill metoden er mere retvisende, skal også ses i sammenhæng med, hvad opfattelsen af koncernregnskabet er. Ses dette som en forlængelse eller uddybning af modervirksomheden, anses købt goodwill metoden bedst visende i og med, at denne metode blot viser virksomhedens egen del af goodwill, og derfor afspejler forlængelsen af modervirksomhedens regnskab. Omvendt kan der også argumenteres for, at der i koncernregnskabet indregnes den fulde varebeholdning osv., selvom der er minoritetsinteresser, og derfor kan det også ses som en naturlig følge heraf, at indregne fuld goodwill.

IFRS standarden giver dermed en valgmulig yderligere, og er på dette punkt mere lempelig end ÅRL. Vælger virksomheden at følge IFRS standarden har de mulighed for at indregne al goodwill, og derved ”pumpe” balancen op ved en deraf følgende større effekt på nettoaktiverne og koncernegenkapitalen. Der kan spekuleres i, hvor stor en betydning dette har, men der kan givetvis være en fordel forbundet hermed i henhold til præsentationsøjemed overfor virksomhedens regnskabs interessegrupper.

7. Behandling af goodwill

Såvel IFRS 3 og ÅRL kræver, at den overtagende virksomhed indregner goodwill, der er erhvervet ved en virksomhedssammenslutning, som et aktiv. Goodwill måles ved første indregning som forskellen mellem:

1. Kostpris tillagt minoritetsinteresser samt ejerandele erhvervet inden virksomhedsovertagelsestidspunktet
2. Dagsværdi af overtagne nettoaktiver

I langt de fleste tilfælde overstiger kostprisen dagsværdien af overtagne nettoaktiver, værdien af minoritetsinteresser og eksisterende ejerandele, og der er således tale om positiv goodwill. Er det omvendte tilfældet, er der tale om negativ goodwill (badwill), og dette indikerer, at virksomheden har gjort en favorabel handel, eller at der forventes fremtidige økonomiske tab. Opstår der negativ goodwill, skal virksomheden ifølge IFRS revurdere, hvorvidt alle aktiver og forpligtelser er indregnet samt endvidere vurdere værdien af aktiver, passiver, eventuelle minoritetsinteresser, eksisterende ejerandele samt det betalte vederlag. I praksis er det især nødvendigt at undersøge, om alle eventualforpligtelser er indregnet, og netop indregningen af eventualforpligtelser til dagsværdi er også indvirkende til, at negativ goodwill ikke forekommer ret ofte efter IFRS 3.

Viser det sig imidlertid fortsat, at der opstår negativ goodwill, skal denne straks indregnes i resultatopgørelsen som en indtægt. Modsat indeholder ÅRL § 122, stk. 3 en bestemmelse, hvormed beløbet skal indtægtsføres i takt med, at de forhold, som ligger til grund for den negative goodwill, realiseres. I første omgang indregnes det som periodeafgrænsningspost under forpligtelser. Negativ goodwill, der ikke relaterer sig til forventede fremtidige tab skal derimod indtægtsføres som følger:

Negativ goodwill op til et beløb, der svarer til værdien af ikke-monetære aktiver på overtagelsestidspunktet, indtægtsføres systematisk over den vejede gennemsnitlige brugstid for de ikke-monetære aktiver²⁹.

²⁹ (Deloitte, 2009, s. 47)

Et eventuelt restbeløb indtægtsføres straks i overensstemmelse med fremgangsmåden i IFRS 3. Dette betyder, at der er aktiver foruden kassekreditter og andre monetære aktiver for 2 mio. kr., og er den gennemsnitlige brugstid 5 år, skal de første 2 mio. kr. af den negative goodwill fordeles ud over de fem år, og resten skal indtægtsføres straks.

I realiteten medfører IFRS standarden, at virksomheden skal indregne hele indtægten med det samme, og påvirker derfor resultatet positivt med hele beløbet med det samme. Set ud fra et præsentationsøjemed er dette positivt, eftersom virksomheden kan præsentere et bedre resultat med det samme men over tid bliver der blot tale om en forskydning af indtægten, og har derfor ingen betydning over tid.

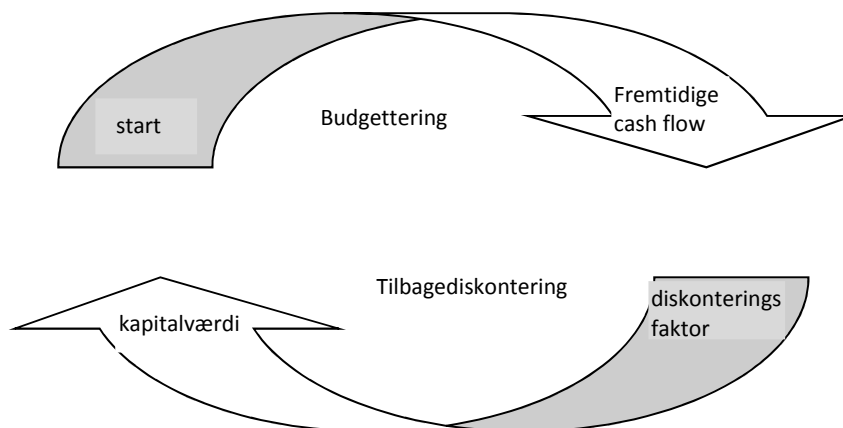
Den efterfølgende behandling af goodwill er imidlertid meget anderledes i ÅRL contra IFRS. ÅRL kræver, at goodwill aktiveres og afskrives over en periode på op til 20 år jf. lovens § 122 stk. 3, der henviser til § 43, stk. 3. I henhold til IFRS3 tillades goodwill ikke afskrevet, men skal i stedet nedskrivningstestet minimum én gang årligt, eller når der er tegn på værdiforringelse.

IAS 36 – værdiforringelse af aktiver, kræver, at det på hver balancedag vurderes, om værdien af virksomhedens aktiver er blevet forringet, altså om aktivets regnskabsmæssige værdi overstiger genindvindingsværdien. Hovedreglen er, at hvis der er indikation på dette, foretages en nedskrivningstest (impairment test), hvor genindvindingsværdien af det pågældende aktiv opgøres. Genindvindingsværdien afspejler den højeste værdi af dagspris fratrukket salgskostninger og kapitalværdien, svarende til nutidsværdien af fremtidige pengestrømme, jf. IAS 36.6. I praksis anvendes primært kapitalværdien – muligvis fordi salgsværdimetoden kræver viden om markedsværdien af den pågældende CGU – denne kan være svær at opgøre. De forventede pengestrømme skal fastlægges ud fra rimelige og dokumenterbare forudsætninger såsom budgetter og prognoser. Selve nutidsværdien opgøres vha. en diskonteringsats, der baseres på markedets aktuelle vurderinger af den tidsmæssige værdi af penge, samt de risici, der er forbundet med aktivet. Diskonteringsatsen bør afspejle det afkast, som en investor ville kræve ved investering i det pågældende aktiv.

Den mest anvendte værdiansættelsesmodel i praksis er Discounted Cash Flows (DCF) modellen. Denne er ikke kun anvendelig i forbindelse med test af værdiforringelse, men også i forbindelse med værdiansættelse af hele virksomheder. Denne model tager udgangspunkt i, hvornår købsprisen kan være tilbagebetalt på baggrund af indtjeningsevnen – i korte træk tilbagediskonteres hele den fremtidige normaliserede indtjening tilbage til nutidsværdi. Indtjeningen tilbagediskonteres ofte på baggrund af den risikofri rente på korte statsobligationer. Selve DCF modellen og den deraf følgende beregnede kapitalværdi er et værktøj der kan bruges til at vurdere, hvorvidt goodwill skal nedskrives. Selve formelen for beregningen vurderes at ligge udenfor rapportens problemområde, og vil således ikke blive behandlet yderligere.

Herudover kræver IAS 36.10, at goodwill og andre immaterielle aktiver med ubestemmelig levetid mindst én gang om året testes for værdiforringelse, uanset om der er indikationer på værdiforringelse eller ej. Nedenstående figur illustrerer forholdet mellem fremtidige cash flow, diskonteringsfaktor samt kapitalværdien.

Figur 3

Kapitalværdien kan være vanskelig at opgøre, eftersom beregningen tager udgangspunkt i de forudsætninger, som er grundlaget for beregningen – nemlig de fremtidige pengestrømme og diskonteringsfaktoren. Kapitalværdiberegningen er ikke tidligere anvendt til andet end finansielle aktiver og forpligtelser. Her ligger de

forventede fremtidige pengestrømme i langt højere grad op ad de realiserede fremtidige pengestrømme end det vil være tilfældet for kapitalværdiberegninger, anvendt til at teste goodwill for værdiforringelse³⁰.

Som udgangspunkt skal genindvindingsværdien opgøres for det enkelte aktiv, men hvis ikke dette er muligt, skal den opgøres for den mindste pengestrømsfrembringende enhed (CGU), som aktivet tilhører. Denne CGU defineres som den mindste, identificerbare gruppe af aktiver, der frembringer pengestrømme, som i al væsentlighed er uafhængige af pengestrømme fra andre aktiver eller grupper af aktiver³¹.

Som følge af kravet om årlig nedskrivningstest på goodwill, skal goodwillbeløb allerede på anskaffelsestidspunktet fordeles ud på de respektive CGU, der forventes at drage fordel af de synergier, som opstår ved virksomhedsovertagelsen, jf. IAS 36.80.

Allokeringen foregår ved hjælp af en række forskellige allokeringsnøgler. Dette kan eksempelvis være allokering ud fra den forventede værdiskabelse, som opkøbet vil bidrage med i de enkelte CGU'er. En anden måde at allokere goodwill på, er ud fra størrelsen af den opkøbte virksomheds omsætning og aktiver, som tilgår den enkelte CGU. Dette fordrer dog, at den CGU som modtager omsætningen og aktiverne, også modtager de økonomiske fordele ved virksomhedssammenslutningen³². Goodwill skal henføres til det laveste niveau, for hvilket ledelsen overvåger investeringen, dog aldrig på et højere niveau end de operative segmenter jf. IFRS 8.5. Disse specificeres som et element af en virksomhed,

- Der udøver forretningsaktiviteter, hvorigennem virksomheden kan frembringe omsætning og pådrage sig omkostninger
- Hvis driftsresultater regelmæssigt gennemgås af virksomhedens øverste ledelse, som beslutter, hvilke ressourcer, der skal allokeres til segmentet, og vurderer indtjeningen
- Om hvilket der foreligger separat økonomisk information

³⁰ (Copenhagen Business School, 2006, s. 5)

³¹ (Fedders & Steffensen, 2008, s. 600)

³² (Copenhagen Business School, 2006, s. 15)

IFRS 8.5 pointerer ligeledes, at et driftssegment kan beskæftige sig med forretningsaktiviteter, der endnu ikke har frembragt omsætning – eksempelvis opstartsaktiviteter.

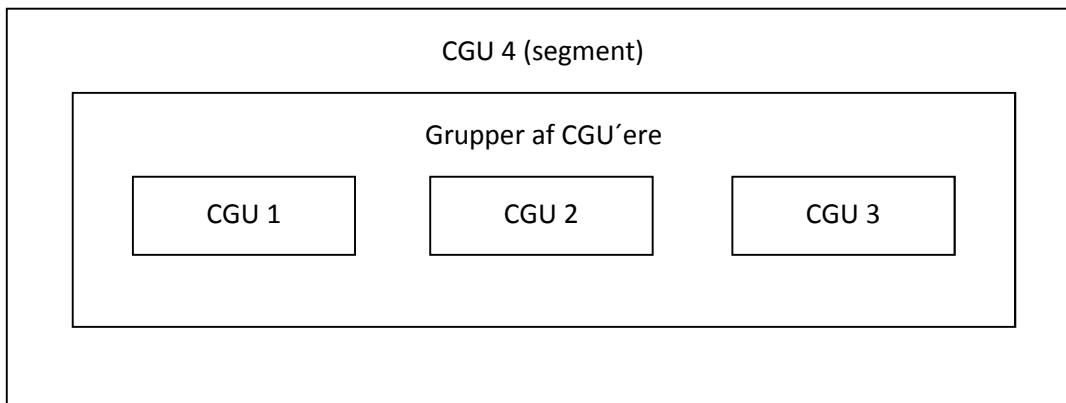
I øvrigt slår IAS 36.81 fast, at goodwill ikke i sig selv frembringer pengestrømme uafhængigt af andre aktiver, men skal ses som fremtidige økonomiske fordele, der hidrører fra andre aktiver, der er overtaget ved virksomhedsovertagelsen, men som ikke kan identificeres individuelt og indregnes separat.

Allokering af goodwill til CGU'er kan være vanskelig i forhold til opgørelse af nedskrivningsbehov, hvorfor IAS 36.84 også accepterer, at allokeringen først er afsluttet ved udgangen af året efter overtagelsesåret. På denne måde opstår der en længere frist for goodwill allokering end fristen for gennemførelse af købsprisallokeringen i henhold til IFRS 3.45, der er 12 måneder fra overtagelsesdagen. I den forbindelse fremgår det også af IAS 36.68, at fastlæggelse af en CGU involverer skøn. Copenhagen Business School har i 2006 udarbejdet undersøgelsen "Danske erfaringer med værdiforringelsestest". Denne viser, at kun omkring halvdelen af virksomhederne udarbejder en manual for, hvorledes værdiforringelsestest bør foretages³³. Umiddelbart kan det anbefales, at der udarbejdes en manual, eftersom værdiforringelsestest er en kompliceret øvelse, hvor særlige kompetencer må inddrages for at løfte opgaven.

Goodwill allokeres i øvrigt ofte til et niveau indeholdende flere underliggende CGU'er eftersom denne ofte overvåges på et mere overordnet niveau. Dette kan illustreres af nedenstående figur:

³³ (Copenhagen Business School, 2006, s. 7)

Figur 4

Som det fremgår af figuren er goodwill allokeret til CGU 4, der indeholder CGU 1-3. CGU 4 anvendes udelukkende i forbindelse med test af goodwill. Goodwillen er allokeret til CGU 4, som derfor skal underkastes en årlig nedskrivningstest. Er genindvindingsværdien af CGU'en højere end den regnskabsmæssige værdi, har der ikke været noget værdifald, hvorimod hvis den er lavere, nedskrives der først på goodwill og dernæst forholdsmæssigt på de øvrige aktiver, indtil den regnskabsmæssige værdi af CGU'en er reduceret til genindvindingsværdien, jf. IAS 36.104.

CGU 1-3 skal derimod ikke testes årligt for værdiforringelse, men kun når der er indikationer på nedskrivningsbehov herpå. Dette skal ses i lyset af, at goodwill godt nok vedrører CGU 1-3, men denne kan ikke allokeres hertil. En evt. nedskrivningstest af CGU 1-3 foretages i øvrigt uden hensyntagen til goodwill. Dette gøres ved at sammenligne enhedens regnskabsmæssige værdi, netop med fradrag af goodwill, og genindvindingsværdien, jf. IAS 36.88.

Forestående afsnit har behandlet hvad virksomheden skal gøre, alt efter om den regnskabsmæssige værdi er højere eller lavere end genindvindingsværdien – men har endnu ikke behandlet, hvordan virksomheden skal agere, hvis ikke denne værdi kan opgøres. Dette er tilfældet, hvis eksempelvis aktivet ikke frembringer pengestrømme til virksomheden, som i al væsentlig er uafhængige af andre aktiver, samt hvis aktivets nytteværdi ikke kan skønnes at være tæt på dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger, jf. IAS 36.67.

I tilfælde hvor genindvindingsværdien af et enkelt aktiv ikke kan opgøres, skal der ikke indregnes tab, såfremt den tilknyttede pengestrømsfrembringende enhed ikke er værdiforringet. Dette skal endda ses i lyset af, at selve aktivets dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger er lavere end den regnskabsmæssige værdi, jf. IAS 36.107. I praksis kan denne situation opstå, hvis eksempelvis en maskine er blevet delvis beskadiget, og nu kører på et lavere niveau end tidligere, om som følge deraf, er maskinens dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger blevet lavere end den regnskabsmæssige værdi. Produktionsanlægget indeholdende maskinen er den mindste identificerbare gruppe af aktiver, som omfatter maskinen og frembringer pengestrømme, som i al væsentlig er uafhængige af pengestrømme fra andre aktiver.

Genindvindingsværdien for produktionsanlægget er ikke som helhed værdiforringet, og eftersom maskinens genindvindingsværdi ikke kunne opgøres, skal der ikke indregnes værdiforringelse af maskinen. Forudsættes det imidlertid, at virksomhedens ledelse har besluttet at sælge maskinen, og maskinens nytteværdi skønnes at være tæt på dagsværdien med fradrag af salgsomkostninger, kan dennes genindvindingsværdi opgøres. Dette medfører, at den pengestrømsfrembringende enhed, som maskinen tilhører - produktionsanlægget – ikke tages i betragtning. Derfor skal der nu indregnes et tab som følge af værdiforringelse af maskinen, eftersom dennes genindvindingsværdi er blevet lavere end den regnskabsmæssige værdi. Det kan i denne forbindelse nævnes, at der for aktiver som hovedregel årligt vurderes, om der er indikatorer på, at tidligere nedskrivninger ikke længere skal opretholdes. Dette er dog ikke gældende for goodwill, der ifølge IAS 36.124 foreskriver, at tidligere tab ved værdiforringelse heraf, ikke kan tilbageføres. Givetvis skal dette ses i lyset af, at en efterfølgende stigning i genindvindingsværdien nærmere kan betegnes som internt oparbejdet goodwill, der ikke må aktiveres, frem for en værdistigning af tidligere indregnet koncerngoodwill.

Nærværende eksempel omkring CGU 1-4 har belyst, hvornår der skal indregnes et tab som følge af en for lav genindvindingsværdi, men eksemplet har ikke taget stilling til, hvorledes behandlingen heraf skal ske, hvis der er tilknyttet minoritetsinteresser til CGU'erne, hvortil goodwill er henført.

Tidligere i denne rapport blev begreberne fuld goodwill og købt goodwill metoderne forklaret. Såfremt virksomheden kun har indregnet købt goodwill, skal der ved nedskrivningstesten tages hensyn til, at goodwill kun er indregnet i forhold til modervirksomhedens ejerandel. Pengestrømmene allokere til CGU'er omfatter den samlede CGU eller gruppe af CGU uanset, om denne ejes helt, eller blot delvist. Derfor skal genindvindingsværdien sammenlignes med den regnskabsmæssige værdi tillagt minoritetsinteressens ikke indregnede andel af goodwill.

Det antages, at tidligere omtalt CGU 4, hvortil der er allokere goodwill, er en del af en virksomhed, hvori der eksisterer 20 % minoritetsinteresser. Genindvindingsværdien for CGU 4 er opgjørt til 5.000, og den regnskabsmæssige værdi af goodwill udgør 1.000, og endelig er den regnskabsmæssige værdi af de øvrige aktiver opgjørt til 4.000. Den samlede goodwill for CGU 4 kan herefter opgøres til $1.000/80\%$ - svarende til 1.250. Herefter udgør den samlede regnskabsmæssige værdi $4.000+1.250$ – svarende til 5.250. I forlængelse heraf kan konstateres, at der opstår et nedskrivningsbehov på 250 ($5.250-5.000$), hvoraf 20 % (50) skal henføres til minoriteten. Den indregnede goodwill nedskrives derfor med 50. Andelen hidrørende minoritetsinteressen skal ikke indregnes, eftersom denne goodwill ikke er indregnet, jf. købt goodwill metoden.

Såfremt der fejlagtigt ikke var taget hensyn til goodwill vedrørende minoriteterne, eller ovenstående goodwill var indregnet efter fuld goodwill metoden, havde der modsat ikke været et nedskrivningsbehov. Den regnskabsmæssige værdi af aktiverne, $4.000+1.000$ svarer til genindvindingsværdien på 5.000, hvorfor der ikke nedskrives.

I forlængelse af eksemplet, kan der opstå en situation, hvor en del af den enhed – eksempelvis CGU 1 - hvortil goodwill er henført, sælges. IAS 36.86 kræver i dette tilfælde, at goodwill tilknyttet CGU 1 medtages i aktivitetens regnskabsmæssige værdi ved opgørelse af gevinst eller tab i forbindelse med salget. Goodwillen måles på grundlag af den relative værdi af den afhændende del (CGU 1) i forhold til værdien af den samlede enhed.

Sælger virksomheden CGU 1 for kr. 100.000, og genindvindingsværdien for den resterende del udgør kr. 400.000, skal der medregnes 20 % af den goodwill, der er allokeret til den pengestrømsfrembringende enhed, til den regnskabsmæssige værdi af CGU 1, der sælges. Dette bundet i, at den goodwill der er allokeret til CGU 1, kun kan identificeres eller tilknyttes en gruppe af aktiver på et niveau, som er lavere end den pågældende enhed.

IAS 36.6 definerer i øvrigt en gruppe af aktiver som en CGU, og definerer i forlængelse heraf dette som den mindste identificerbare gruppe af aktiver, der frembringer pengestrømme fra fortsat anvendelse, som i al væsentlighed er uafhængig af pengestrømme fra andre aktiver eller grupper af aktiver. Netop at det er den mindst identificerbare gruppe af aktiver er væsentlig, idet der kan være en risiko for, at virksomheder bevist kan skjule et nedskrivningsbehov, ved at foretage testen på et for højt niveau. Dette kan illustreres af nedenstående figur.

Figur 5

	CGU1	CGU2	CGU3	Samlet
Regnskabsmæssig værdi inkl. goodwill	1.200	2.000	2.500	5.700
Genindvindingsværdi	<u>900</u>	<u>1.500</u>	<u>3.000</u>	<u>5.400</u>
Nedskrivningsbehov	<u>300</u>	<u>500</u>	<u>0</u>	<u>300</u>

Hvis nedskrivningstesten foretages på hver enkelt CGU vil det udløse et nedskrivningsbehov på i alt 800 for CGU 1 og 2. Foretages der i stedet nedskrivningstest på alle CGU'erne samlet vil nedskrivningsbehovet blot være 300. Dette illustrerer, at jo flere CGU'er der vurderes samlet, jo mindre vil sandsynligheden være for at der skal ske nedskrivning. Herved kan virksomhederne opnå en mulighed, for tilsigtet eller utilsigtet at skjule et eventuelt nedskrivningsbehov.

Som tidligere skrevet, skal virksomheden også foretage en nedskrivningstest, når der er indikationer om værdiforringelse – dette værende både interne og eksterne indikationer. Eksterne indikationer kan eksempelvis være teknologiske eller markedsmæssige

ændringer, hvorimod interne indikationer kan være negative afvigelser i den interne rapportering.

Behandlingen af goodwill, og gennemførelse af nedskrivningstest kan være ganske omfattende. I forlængelse heraf tillader IAS 36 også, at virksomheden kan undgå at foretage en fuldstændig beregning i visse tilfælde. Dette kræver dog, at genindvindingsværdien ved forrige detaljerede beregning oversteg den regnskabsmæssige værdi med et betydeligt beløb, og det ligeledes kan konkluderes, at de aktiver og forpligtelser som udgør enheden, ikke har ændret sig væsentligt siden seneste beregning, jf. IAS 36.99.

Bestemmelserne i IFRS relateret til, hvordan goodwill allokeres til en CGU eller gruppe af CGU'er er i praksis ikke altid anvendelig. I øvrigt angiver IAS 36 ikke nogle retningslinjer for fordelingsnøgler, hvorfor det er op til virksomheden at vurdere effekten af de enkelte CGU'er, og den hertil allokerede goodwill.

Rapportens problemstilling tager udgangspunkt i, om ikke-børsnoterede virksomheder med fordel kan anvende bestemmelserne i IFRS vedrørende koncernregnskabet, og indenfor denne kategori af virksomheder vil der naturligvis være adskillige mindre virksomheder. For mange af disse virksomheder vil det ikke være muligt, at allokere goodwill til forskellige CGU'er, fordi der samlet set kun er én CGU – virksomheden. I stedet skal virksomheden prøve at opgøre en slags genindvindingsværdi for hele virksomheden samlet set. Det er i praksis meget vanskeligt, og nedskrivningstesten vil bero på en overordnet og meget subjektiv vurdering.

Såfremt virksomheder undlader allokering af goodwill, skal værdiforringelsestesten foretages på koncernniveau. I undersøgelsen fra Copenhagen Business School fremgår, at ca. 30 % af virksomhederne ikke allokerer goodwill til lavere niveau end koncernniveau. Heraf er der imidlertid kun 40 % der foretager værdiforringelsestest på koncernniveau. De resterende 60 % handler således i strid med IAS 36.90, eftersom der

ikke gennemføres korrekt værdiforringelsestest, og virksomheden mister reelt muligheden for at identificere et nedskrivningsbehov³⁴.

Tages der udgangspunkt i bilag 5, der viser udarbejdelsen af en koncernbalance, er der indregnet 100 i goodwill. Hvis ÅRL's bestemmelser følges, skal disse afskrives – eksempelvis over 10 år – og dette vil have en negativ resultatpåvirkning med 10 de næste 10 år. Antages det, at den regnskabsmæssige værdi ikke overstiger genindvindingsværdien på goodwill ikke, skal der således ikke nedskrives ifølge IFRS, og ÅRL vil derfor fremtvinge et dårligere resultat end IFRS. Omvendt kunne virksomheden også risikere, at hele goodwillen skal afskrives i år 1, og så vil IFRS metoden bevirke et dårligere resultat end ÅRL.

Eftersom ÅRL kræver, at goodwill blot skal afskrives over en årrække, kan det nøgternt konkluderes, at aflæggelse af koncernregnskabet efter IFRS reglerne, på dette område, er klart mere omfattende. Når først virksomheden - jf. ÅRL - har taget stilling til, hvor mange år der skal afskrives over, foretages de efterfølgende års afskrivning ens, og der er således ikke nogen egentlig vurdering af goodwill de efterfølgende år, som er tilfældet jf. IFRS reglerne. Dette bevirker omvendt, at der efter nogle år stadig afskrives på goodwill, som reelt ikke ville være til stede, hvis der var nedskrevet i stedet. Eksempelvis kunne der være goodwill allokeret til en maskine, men efterfølgende har der været så store teknologiske fremskridt, at goodwill ikke længere er til stede. Dette vil således ikke fremgå af regnskabet ifølge ÅRL, og regnskabsbruger opnår derfor ikke det reelle billede af situationen pt.

Herudover kan der både tales for og imod, hvilken metode der vil være bedst for en given virksomhed, der evt. ønsker at udarbejde koncernregnskab efter IFRS standarderne. Fortalere for afskrivning af goodwill vil sikkert mene, at afskrivningen er den bedst egnede metode for at udgiftsføre goodwill ud over hele levetiden. Problemstillingen ved denne metode er imidlertid, hvor mange år goodwill skal afskrives over – altså hvor lang levetiden er. Virksomheder vil i præsentationsøjemed fokusere på, at strække levetiden over så mange år som muligt, for at påvirke den finansielle

³⁴ (Copenhagen Business School, 2006, s. 14)

performance så lidt som muligt. Regnskabsbrugere skal derfor være på vagt, hvis goodwill afskrives over en længere årrække. En tommelfingerregel er dog, at virksomheder med en stærk markedsposition og lang indtjeningsprofil, kan afskrive goodwill over en længere periode³⁵. ÅRL kræver goodwill afskrevet lineært, hvilket også er den mest simple metode, men det kan diskuteres, hvorvidt denne er mest passende. Det må antages, at synergierne forbundet med goodwill oftest er størst de første år, hvorfor det i visse tilfælde, muligvis ville være mere retvisende at benytte saldometoden eller evt. afspejle de enkelte års salg mod det forventede totale salg, og fordele afskrivningerne ud over disse år.

I denne forbindelse bør også nævnes, at virksomheder gennemfører værdiforringelsestest vidt forskelligt – nogle udarbejder manualer, mens andre undlader dette. Ligeledes er størrelsen og fastlæggelsen af CGU'er forskellig fra virksomhed til virksomhed. Andre virksomheder der undlader at allokere goodwill til et lavere niveau end koncernniveau, laver ofte ikke værdiforringelsestest på koncernniveau. I yderste konsekvens mister virksomhederne hermed muligheden for at identificere nedskrivningsbehov. Endvidere er nedskrivningstest påvirket af mange skøn, og det kan give anledning til diskussion af pålideligheden af disse test. Endelig foreskriver IAS 36 ikke, hvordan nedskrivningen på goodwill skal klassificeres – nogle virksomheder klassificerer disse sammen med af- og nedskrivninger, mens andre klassificerer dem som en selvstændig post henholdsvis før og efter driften. Dette virker ikke hensigtsmæssigt, og reducerer også mulighederne for at sammenligne regnskaber på tværs af virksomheder – hvilket ellers burde være en af fordelene ved at implementere de internationale standarder.

Fortalere for nedskrivningstest vil givetvis lægge vægt på, at udgifter anerkendes, når der sker et fald i fremtidige økonomiske fordele relateret til et værdifald på et aktiv, eller øgede forpligtelser hertil. Denne definition ligger tæt op af rammebestemmelserne udstukket af IASB i 2001³⁶. Herved bliver en årlig nedskrivningstest meget anvendelig for hele tiden at vurdere, om der er et fald i de fremtidige pengestrømme, og derved, om

³⁵ (PWC, 2011, s. 637)

³⁶ (IASB, 2001, s. 94)

en efterfølgende opgjort kapitalværdi indikerer, hvorvidt der er tale om et værdifald. Problemet ved denne metode er, at det er svært at kende de fremtidige pengestrømme helt præcist, og der vil således altid indgå et subjektivt skøn i vurderingen. De fremtidige pengestrømme afhænger af fremtidigt salg og ligeledes af profitten af dette salg.

I lighed med fastlæggelse af afskrivningsperioden, jf. ÅRL, er nedskrivningstesten og de af ledelsen, udarbejdede budgetter, i visse tilfælde præget af, at være for positive. For positive budgetter medfører øgede fremtidige pengestrømme og derved mindre risiko for nedskrivningsbehov. Det følger heraf, at virksomhedens ledelse før eller siden vil opdage, at budgetterne er for optimistiske, og der vil på dette tidspunkt blive foretaget en nedskrivning af goodwill, men således ikke på tidspunktet for indkassering af pengestrømmene. Dette kan indikere en svaghed for nedskrivningstesten – at nedskrivningen foretages på et forkert tidspunkt.

Der er ovenfor belyst, hvilke fordele og ulemper henh. afskrivning og nedskrivning af goodwill kan medføre. Den øgede regnskabsmæssige byrde bør tages i betragtning, men virksomheden kan også selv vurdere, hvorvidt de opfatter goodwill. Ser de goodwill som havende en begrænset eller ubestemt levetid, og hvordan mener virksomheden selv, at værdien af goodwill korrekt afspejles fremover.

8. Indregningsmetoder jf. ÅRL

For at kunne behandle kapitalandele i dattervirksomheder, er det essentielt at vurdere, til hvilken værdi kapitalandele skal måles. Aktiver skal, jf. årsregnskabslovens § 36, ved første indregning, måles til kostpris, og aktiver efterfølgende til kostpris og passiver til nettorealisationværdi. Der findes dog helt specielle regler for indregning af kapitalandele i dattervirksomheder, som følger af ÅRL § 43 a. Denne bestemmer, at nævnte kapitalandele kan måles til den regnskabsmæssige indre værdi. Dog giver § 43 a, stk. 6 mulighed for, i visse tilfælde, at måle kapitalandelene til kostpris, såfremt de er omfattet af ÅRL § 114, stk. 2 1-3. Denne omfatter dattervirksomheder, der er erhvervet med henblik på salg for øje, dattervirksomheder hvor ledelsen er hindret i at udøve bestemmende indflydelse og endelig dattervirksomheder, hvor de nødvendige oplysninger ikke kan indhentes inden rimelig frist eller uden uforholdsmæssig store omkostninger.

I enkelte tilfælde har virksomheden også mulighed for at indregne kapitalandelene til dagsværdi³⁷. Endelig kan der ved joint-venture virksomheder, anvendes pro-rata konsolidering. Denne praksis beskrives dog ikke nærmere i nærværende rapport, da der her tages udgangspunkt i dattervirksomheder, hvorved modervirksomheden udøver bestemmende indflydelse. Joint-venture virksomheder er netop karakteriseret ved at være fælles ledet. Nedenfor beskrives metoderne. Nedenstående figur illustrerer de enkelte typer af kapitalandele, deres karakteristika samt kravene til indregning og måling i modervirksomhedens regnskab.

³⁷ (KPMG, 2010/11, s. 221)

Figur 6

ÅRL for modervirksomheden	Dattervirksomheder	Associerede virksomheder	Joint ventures
Definition	En virksomhed der er underlagt en anden virksomheds kontrol	En virksomhed som ikke er en dattervirksomhed, men i hvilken en anden virksomhed besidder kapitalandele og udøver betydelig indflydelse	En virksomhed, som virksomheden leder sammen med en eller flere andre virksomheder
Grad af indflydelse	Bestemmende indflydelse	Betydelig indflydelse	Fælles kontrolleret
Stemmeandel (vejledende)	Mere end 50 %	Mellem 20 – 50 %	50 % ved to deltagere (afhænger af antal deltagere)
Måling ved 1. indregning	Kostpris		
Efterfølgende måling	Kostpris, indre værdi eller dagsværdi		Kostpris, indre værdi, dagsværdi eller pro rata

Kilde: PWC, 2010/11, S. 172

8.1 Kostprismetoden

Kostprismetoden måler det faktiske beløb som er betalt for kapitalandelene (dattervirksomheden) inkl. eventuelle købsomkostninger, der er direkte knyttet til erhvervelsen. Forekommer der afledte sandsynlige betalinger i form af earn out-betalinger, skal disse også medregnes. Dette kan eksempelvis være opnåelse af aftalte milepæle såsom markedsandel mv. Dette område er svært reviderbart grundet usikkerhedsmomentet omkring opnåelse af målene. Er der direkte omkostninger forbundet med erhvervelsen af dattervirksomheden, i form af revisor eller advokatombestyrer, skal disse også tillægges kostprisen³⁸.

Der er pligt til at foretage nedskrivning, hvis genindvindingsværdien er lavere end den regnskabsmæssige værdi. Ved genindvindingsværdien forstås den største værdi af nettosalgsværdien og kapitalværdien³⁹. Udbytter fra kapitalandele, der måles til

³⁸ (KPMG, 2010/11, s. 262)

³⁹ (Schack, 2009, s. 184)

kostpris, indregnes i resultatopgørelsen, når virksomheden har opnået ret til at modtage udbyttet, hvilket sædvanligvis svarer til det tidspunkt, hvor udbyttet deklarerer, og udbyttet kan hjemtages uden forhindringer. Udbytter indtjent ved anvendelse af kostprismetoden indregnes som oftest under finansielle indtægter i resultatopgørelsen. Alternativt kan udbytter indregnes som en særskilt post. Udbetalte udbytter, der hidrører fra indtjening optjent før overtagelsesdagen, indregnes som en reduktion af kostprisen på kapitalandelen⁴⁰. Det har stor betydning, om det modtagne udbytte kan indtægtsføres hos modervirksomheden, eller om det skal reducere kostprisen, da indtægtsført udbytte følgelig forøger de frie reserver. En reduktion i kostprisen ændrer derimod ikke de frie reserver.

I nogle tilfælde kan der opstå tvivlstilfælde om, hvorvidt udbyttet skal indregnes i kostprisen eller indtægtsføres. Dette illustreres i nedenstående eksempel:

- Virksomhed M køber virksomhed D den 1. januar 2010.
- Virksomhed D har et underliggende dattervirksomhed der i marts 2010 udlodder kr. 3 mio. til virksomhed D. Virksomhed D kan indtægtsføre hele beløbet, da de har ejet det underliggende dattervirksomhed i en årrække.
- Virksomhed D udlodder de 3 mio. kr. til virksomhed M i maj 2010. Virksomhed D har i perioden januar 2010-maj 2010 tjent 1 mio. kr.

Herved kan der opstå tvivlsspørgsmål, hvorvidt virksomhed M har ret til at indtægtsføre hele beløbet på kr. 3 mio., eller om de blot kan indtægtsføre kr. 1 mio., som er den andel virksomhed D har indtjent efter købet heraf. Flere store revisionsvirksomheder er af den opfattelse, at hele udbyttet kan indtægtsføres, eftersom det er påvist, at der er kommet en indtægt i virksomhed D, og denne indtægt er kommet efter købet heraf. Der er dog ikke noget egentligt facit herpå⁴¹.

Konsekvensen af at anvende kostprismetoden er, at der ikke sker nogen kontinuerlig værdiregulering af kapitalandelene – de fastholdes til oprindelig kostpris, medmindre

⁴⁰ (KPMG, 2010/11, s. 263)

⁴¹ (PricewaterhouseCoopers, 2011, s. 177)

kapitalandelene har været udsat for værdifald. I så fald er der pligt til nedskrivning som omtalt ovenfor. Anvendelse af kostprismetoden indebærer endvidere, at modervirksomheden skal indregne modtaget udbytte fra dattervirksomheder i resultatopgørelsen. Udbyttet indregnes på det tidspunkt, hvor det deklareres i dattervirksomheden⁴².

For at illustrere, hvordan der indregnes i praksis henvises til bilag 2.

8.2 Indre værdis metode

Som et alternativ til indregning efter kostprismetoden, kan kapitalandele måles til indre værdi, jf. ÅRL § 43 a. I praksis er denne meget anvendt. Indtil ændringen af årsregnskabsloven i 2005 var det pålagt, at anvende indre værdis metode, også kaldet equity-metoden⁴³.

Det er som tidligere nævnt valgfrit for virksomheder i alle regnskabsklasser, om de efter første indregning til kostpris, efterfølgende vil måle kapitalandelen efter indre værdis metode, men vælges dette, skal valget gennemføres for alle dattervirksomheder. Råder virksomheden samtidig over associerede virksomheder, skal alle disse også anvende samme indregningsmetode, men ikke nødvendigvis den samme som dattervirksomhederne⁴⁴. En associeret virksomhed er en virksomhed, hvorved man har betydelig indflydelse – typisk 20-50 % af stemmerettighederne⁴⁵. Dette er dog kun en tommelfingerregel, da en virksomhed i realiteten kan eje 49 % af stemmerettighederne, uden der er tale om en associeret virksomhed. Hvis de resterende 51 % er ejet af én hovedaktionær, har denne i realiteten al indflydelse, og de 49 % medfører derfor ingen indflydelse, hvorfor der ikke er tale om en associeret virksomhed. Rapporten tager som tidligere skrevet udgangspunkt i dattervirksomheder, hvorfor associerede virksomheder ikke vil blive behandlet yderligere.

⁴² (PricewaterhouseCoopers, 2011, s. 176)

⁴³ (Møller, 2008, s. 38)

⁴⁴ (PricewaterhouseCoopers, 2011, s. 177)

⁴⁵ (Bang, Jacobsen, & Waarst, 2002, s. 84)

Ved anvendelse af indre værdis metode, skal kapitalandelene, som tidligere skrevet, måles efter samme regnskabspraksis, som anvendt i modervirksomheden. Den regnskabsmæssige værdi vil dog alligevel ofte afvige fra dattervirksomhedens egenkapital, da der ved koncernetableringen sker omvurdering af identificerbare aktiver og passiver samt opgørelse af goodwill.

Efter første indregning måles kapitalandelene ved at regulere den regnskabsmæssige værdi med dattervirksomhedens resultat. Udbytte modtaget fra dattervirksomheden vil ligeledes fragå den regnskabsmæssige værdi af kapitalandelen, når udbyttet er modtaget. Det resultat der skal anvendes ved op- og nedskrivningen, er resultatet efter eliminerings af de koncerninterne transaktioner samt eventuelt afskrivning på koncerngoodwill.

Dattervirksomhedens overskud skal indregnes i egenkapitalen som ”Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode”. Evt. nedskrivninger som følge af dattervirksomhedens underskud, skal fragå heri, men må dog ikke blive negativ. Eventuelt overskydende beløb som ikke kan rummes i reserven, skal indregnes i de frie reserver, som dermed reduceres⁴⁶.

Særligt om udbytte fra datter virksomheder er, at dette ikke opfylder definitionen på en forpligtelse på balancetidspunktet, hvorfor foreslået udbytte indregnes særskilt under egenkapitalen. Ligeledes skal foreslået udbytte i modervirksomheden indgå som en del af den regnskabsmæssige værdi for kapitalandelen, og udbyttet fragår først fra kapitalandelen når udbyttet vedtages på generalforsamlingen.

Anvendes indre værdis metode har virksomhederne i koncernen mulighed for, at udbytter kan passere fra de nederste dattervirksomheder til modervirksomheden på ét år. Dette forudsætter dog, at de foreslåede udbytter vedtages i de underliggende dattervirksomheder inden generalforsamlingen i modervirksomheden, da modervirksomheden som tidligere nævnt skal erhverve ret til udbyttet. Fordelen herved

⁴⁶ (PricewaterhouseCoopers, 2011, s. 178)

er, at der ikke foretages binding på nettoopskrivning efter indre værdis metode af det udbytte, som forventes modtaget fra dattervirksomhederne⁴⁷.

Har dattervirksomheden en negativ egenkapital, og derved en negativ indre værdi i modervirksomheden, måles kapitalandelen som udgangspunkt til 0 kr.⁴⁸. Har modervirksomheden tilmed et tilgodehavende hos dattervirksomheden, skal dette nedskrives med modervirksomhedens andel af den indre værdi. Overstiger den indre værdi tilgodehavendet, skal den overskydende del indregnes som en hensat forpligtelse i de tilfælde, hvor der eksisterer en retslig forpligtelse om, at modervirksomheden skal dække for dattervirksomheden, såsom kautioner mv.

Som vist i bilag 2 er en af de grundlæggende forskelle mellem kostpris- og indre værdis metode, at resultatet af dattervirksomheden kun indregnes i indre værdis metode. Dette medvirker, at dattervirksomhedens aktuelle værdi fremover stadig afspejles i modervirksomhedens regnskab, hvilket ikke er tilfælde jf. kostpris metoden. Over tiden kan der her opstå store forskelle mellem dattervirksomhedens aktuelle markedsværdi og den bogførte værdi, og kan i yderste konsekvens medføre diskussioner om, hvorvidt modervirksomhedens regnskab er retvisende. Dog er kostprismetoden jf. ÅRL helt legal, hvorfor ovenstående påstand blot skal ses som værende af hypotetisk karakter.

8.3 Dagsværdi

Måling af kapitalandele til dagsværdi er ikke så udbredt som kostprismetoden og indre værdis metode, men stadig en lovgyldig metode i visse tilfælde jf. ÅRL § 38 og 41. Disse adskiller sig dog fra hinanden på en visse punkter. Modervirksomheder kan måle kapitalandele i dattervirksomheder til dagspris, med opskrivning direkte på egenkapitalen, jf. ÅRL § 41. Opskrivningen bindes på egenkapitalen som ”reserve for opskrivning”. Er der derimod tale om en nedskrivning grundet en faldende dagsværdi, skal den del af nedskrivningen, der vedrører en tidligere opskrivning, modregnes på egenkapitalen. Yderligere del af nedskrivning der ikke indeholdes af en tidligere opskrivning udgiftsføres i resultatopgørelsen

⁴⁷ (KPMG, 2010/11, s. 269)

⁴⁸ (KPMG, 2010/11, s. 269)

For virksomheder, der har investering i kapitalandele som hovedaktivitet, er det tilladt at måle disse til dagsværdi efter ÅRL § 41. Den store forskel i forhold til ÅRL § 38 er, at såvel opskrivninger som nedskrivninger indregnes direkte i resultatopgørelsen, og der er således ikke bindingspligt på egenkapitalen af eventuelle opskrivninger. Såfremt investeringen i kapitalandelene hidrører børsnoterede virksomheder, er det forholdsvis enkelt at finde en dagsværdi, da der blot tages udgangspunkt i handelskursen. Er der derimod tale om ikke børsnoterede virksomheder, er det straks mere vanskeligt, eftersom der ikke eksisterer et effektivt marked. Dette vil i stedet basere sig på en vurdering, hvor der også, i en vis grad, er tale om subjektive skøn⁴⁹.

I forlængelse heraf kan diskuteres, hvorvidt det er hensigtsmæssigt, at der findes så forholdsvis mange indregningsmuligheder for kapitalandele i dattervirksomheder. Disse forskellige indregningsmuligheder gør det vanskeligere, at sammenligne virksomheder imellem, samt eventuelle sammenligninger forskellige brancher imellem. Dette kan være en besværliggørelse for investorer, der vil undersøge, i hvilke virksomheder eller brancher de skal investere deres penge. Det er i forlængelse heraf vigtigt at fastslå, at indre værdi ikke kan danne grundlag for opgørelsen af dagsværdien. Denne fortæller ikke noget om virksomhedens reelle værdi, men skal i denne sammenhæng blot ses som en regnskabsmæssig opgørelsesmetode.

Som tidligere skrevet, skal grundlaget for koncernregnskabet – moder- og dattervirksomhedens regnskaber, udarbejdes efter ens regnskabspraksis, hvilket betyder at dattervirksomheder skal benytte samme målemetoder som modervirksomheden – også når der er tale om måling af kapitalandele efter dagsværdi. Dette kan indvirke i problemstillinger, hvor eksempelvis en given dattervirksomhed, der har investering i kapitalandele som hovedaktivitet, indregner sine dattervirksomheder til dagsværdi efter ÅRL § 38. Problemet opstår i de tilfælde, hvor den endelige modervirksomhed ikke har investering i dattervirksomheder som sit hovederhverv. Derved er de afskåret for at anvende ÅRL § 38, og regnskabet for dattervirksomheden skal derfor laves om, for at det kan danne grundlag for indregning i koncernregnskabet.

⁴⁹ (PricewaterhouseCoopers, 2011, s. 182)

Beskrivelsen af ovenstående indregningsmetoder skal medvirke til at give læser en forståelse af den regnskabsmæssige behandling af kapitalandele. Det er i denne forbindelse vigtigt at fastslå, at ovenstående indregningsmetoder af kapitalandele i dattervirksomheder, tager udgangspunkt i modervirksomhedens regnskab. Når selve koncernregnskabet skal udarbejdes, er det af mindre betydning hvilken værdiansættelsesmetode modervirksomheden har anvendt i sit eget regnskab, eftersom dattervirksomheden skal konsolideres i koncernregnskabet. Dette betyder at kapitalandelen skal elimineres. Hvordan dette gøres i praksis, beskrives senere.

8.4 Indregningsmetoder jf. IFRS

På samme måde som det er defineret i ÅRL, regulerer IAS 27 den regnskabsmæssige behandling af kapitalandele i modervirksomhedens regnskab. Nedenstående figur illustrerer dette:

Figur 7

IFRS for modervirksomheden	Dattervirksomheder	Associerede virksomheder	Joint ventures
Definition	En virksomhed der er underlagt investors bestemmende indflydelse	En virksomhed som er underlagt investors betydelige indflydelse	Et kontraktligt samarbejde, hvor få eller flere parter i fællesskab udøver en økonomisk aktivitet
Grad af indflydelse	Bestemmende indflydelse	Betydelig indflydelse	Fælles kontrolleret
Stemmeandel (vejledende)	Mere end 50 %	Mellem 20 – 50 %	Ingen bestemt ejerandel
	----- Afgøres ud fra realia inklusive potentielle stemmerettigheder		Afgøres ud fra aftalens indhold
Måling ved 1. indregning	Kostpris		
Efterfølgende måling	Kostpris eller dagsværdi		

Kilde: PWC, 2010/11, S. 181

Som tidligere skrevet er ÅRLs definition af dattervirksomheder i 2010 ændret til at følge IFRSs definition – at være underlagt bestemmende indflydelse. Ligeledes tager nu både ÅRL og IFRS hensyn til de potentielle stemmerettigheder, og IAS 27.14 foreskriver ligefrem, at potentielle stemmerettigheder skal tages i betragtning uanset om virksomheden har til hensigt at udnytte dem – kravet er dog, at de skal kunne udnyttes i øjeblikket, og således ikke skal tages i betragtning, hvis de først kan udnyttes på et senere tidspunkt.

Den væsentlige forskel mellem de to begrebsrammer er den efterfølgende indregning, hvor IFRS ikke tillader indre værdis metode, som ellers er ofte anvendt i danske virksomheder, jf. IAS 27.37. I praksis måles kapitalandele ofte til kostpris, da det ofte er vanskeligt, at opgøre en dagsværdi såfremt virksomheden ikke er børsnoteret⁵⁰. Anvendes kostprisen, skal der foretages en nedskrivningstest, hvis der er forhold der indikerer, at genindvindingsværdien er lavere end kostprisen jf. IAS 36. Det er således ikke krav om mindst én årlig nedskrivningstest, som IFRS kræver ved goodwill. IAS 36 foreskriver endvidere, at nedskrivninger på kapitalandele ikke skal henføres til en beregningsmæssig goodwill, hvilket indebærer, at nedskrivningen senere kan tilbageføres, hvilket ikke er tilfældet med goodwill.

I bilag 4 vises eksempel på en koncernresultatopgørelse opstillet efter ÅRL. Af eksemplet fremgår, at indre værdis metode anvendes – resultatet af dattervirksomheden indregnes i modervirksomhedens resultatopgørelse med 224. Er modervirksomhedens regnskab i stedet omfattet af IFRS standarderne, er det ikke tilladt at indregne dattervirksomhedens resultat på 224 i resultatopgørelsen eftersom IFRS ikke tillader brug af indre værdis metode. I stedet indregnes modervirksomhedens andel af udbyttet i resultatopgørelsen – i dette tilfælde 96, eftersom modervirksomheden ejer 80 % af dattervirksomheden. Nedenstående figur illustrerer forskellen i modervirksomhedens resultatopgørelse efter henholdsvis ÅRL og IFRS:

⁵⁰ (PWC, 2011, s. 182)

Figur 8

	ÅRL	IFRS
Resultat før renter	1.080	1.080
+ Renteindtægter	80	80
+ Resultat fra datter	224	
+ Udbytte fra datter		96
- renteomkostninger	340	340
Årets resultat	1.044	916

Som det ses af ovenstående figur, opstår der en forskel på 128 i modervirksomhedens resultat alt efter om der anvendes indre værdis metode eller kostprismetoden. I dette tilfælde betyder det, at hvis virksomheden ønsker at anvende IFRS, afskærer den sig fra at benytte indre værdis metode, og derved opnår virksomheden ikke så stort et overskud. I tiden hvor den finansielle krise raser, handler det for de fleste virksomheder om at kunne præsentere et overskud for omverdenen – heriblandt investorer og kreditorer. Især er det for mange virksomheder vigtigt, at kunne præsentere et positivt regnskab over for banken, for at sikre at denne fortsat vil stille likviditet til rådighed.

Samtidig er det ikke blot resultatopgørelsen hvori der opstår forskelle mellem de to metoder – også balancen påvirkes. Bilag 5 viser eksempel på en koncernbalance ligeledes opstillet efter ÅRL og indre værdis metode. Af eksemplet fremgår, at kapitalandelen i D indregnes med 2.160 i modervirksomheden. Dette fremkommer af en primopost på 2.000 tillagt dattervirksomhedens resultat på 280 fratrukket udbyttet på 120. Anvendes kostprismetoden ændres kapitalandelen imidlertid ikke, og den ville i stedet stadig være 2.000, og der opstår således en reduktion på 160 af balancesummen sammenlignet med indre værdis metode. Dattervirksomhedsreserven reduceres ligeledes.

Brugen af IFRS standarden vil i dette tilfælde betyde en reduktion i modervirksomhedens overskud på 128, samt en reduktion i kapitalandelen og dattervirksomhedsreserven på 160. Alt i alt en negativ indvirkning på regnskabet som helhed.

Antages det i stedet, at dattervirksomheden kommer ud med et underskud på samme beløb i stedet for et overskud, ændrer billedet sig imidlertid. Efter indre værdis metode

indregnes der nu et minus på eksempelvis 224 i resultatopgørelsen, som stammer fra dattervirksomhedens underskud. Eftersom der er underskud, indregnes der ikke noget udbytte, og brugen af indre værdis metode vil i dette tilfælde have en negativ indvirkning på 224 sammenlignet med kostpris metoden. Samtidig reduceres kapitalandelen i balancen ligeledes. Heraf kan konkluderes, at så længe dattervirksomheden genererer overskud, vil indre værdis metode have den mest positive indvirkning på moderregnskabet, mens den ved underskud vil have negativ indvirkning herpå.

Viser det sig imidlertid, at dattervirksomheden fortsat genererer underskud, opstår en ny problemstilling – en eventuel nedskrivning af kapitalandelen i modervirksomhedens regnskab. Er der indikation om værdiforringelse, skal der testes om kostprisen er lavere end genindvindingsværdien, som tidligere skrevet. Er dette ikke tilfældet, er der krav om nedskrivning – dette er i øvrigt også tilfældet, hvis virksomheden anvender kostpris metoden efter ÅRL. Alt efter hvor stor en nedskrivning der er nødvendig, kan brugen af kostpris metoden nu alligevel vise sig, at have større negativ indflydelse end indre værdis metode – selvom dattervirksomheden har underskud.

Ovenstående viser, at modervirksomhedens regnskab som hovedregel opnår et mere positivt billede ved brug af indre værdis metode, hvorfor IFRS og kostpris metoden ikke med fordel kan anvendes for at præsentere et mere positivt billede af regnskabet.

Vigtigt er det dog for læser at fokusere på, at indregningen af kapitalandele afspejler modervirksomhedens regnskab, og ikke koncernens regnskab. Rapportens problemstilling omhandler, hvorvidt ikke børsnoterede virksomheder kan drage fordel af at anvende IFRS standarderne i koncernregnskabet. Dette indebærer, at virksomheden godt kan aflægge sit eget moderregnskab efter ÅRL – og derved anvende indre værdis metode – og samtidig benytte bestemmelserne i IFRS i koncernregnskabet.

9. Undtagelser for aflæggelse af koncernregnskab jf. ÅRL

Det er modervirksomhedens pligt at udarbejde et koncernregnskab. Dog findes der enkelte undtagelser ifølge ÅRL, som fritager modervirksomheden for at udarbejde dette. Såfremt modervirksomheden er en del af en højere liggende koncern, er denne modervirksomhed fritaget for at udarbejde koncernregnskab. Denne regel fritager større koncerner for at udarbejde koncernregnskaber for alle underkoncerner i en given koncernstruktur, og er således af stor praktisk betydning⁵¹. Dog gælder undtagelsen ikke for børsnoterede virksomheder, jf. ÅRL § 109. Samtidig kan virksomhedsdeltagere, der ejer mindst 10 % af virksomhedskapitalen kræve udarbejdelse af koncernregnskab.

Samme undtagelse gør sig gældende jf. IAS 27⁵². Dog betinges dette af, at dennes modervirksomhed udarbejder koncernregnskab, der er offentlig tilgængeligt, og samtidig i overensstemmelse med IFRS standarderne. Ydermere skal dette godkendes af evt. minoritetsaktionærer.

Endvidere fritager ÅRL § 110 koncerner i regnskabsklasse B for at aflægge koncernregnskab. Modervirksomhedens størrelse er ikke af betydning, da der ses på hele koncernen som helhed. At en virksomhed er beliggende i regnskabsklasse B indebærer, at denne på balancetidspunktet ikke overskriver 2 af følgende størrelser i 2 på hinanden følgende år⁵³:

- En balancesum på DKK 36 mio.
- En nettoomsætning på DKK 72 mio.
- Et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede i løbet af året på 50.

Gældende for denne undtagelse er også, at der ikke er tale om et børsnoteret virksomhed. Ved overskridelse af ovenstående bliver modervirksomheden koncernregnskabspligtigt, og der vil det første år være krav om sammenligningstal. Sluttelig bør nævnes, at fonde med begrænset erhvervsaktivitet er fritaget for

⁵¹ (Elkjær & Hjulsager, 2008, s. 163)

⁵² (Deloitte, 2009, s. 162)

⁵³ (PricewaterhouseCoopers, 2011, s. 314f)

udarbejdelse af koncernregnskaber såfremt de kun har én dattervirksomhed, jf. ÅRL § 111.

Koncernregnskabet skal som hovedregel omfatte modervirksomheden og alle dattervirksomheder, men årsregnskabslovens § 114 giver enkelte fritagelser herfor. Er der særlige omstændigheder der gør, at modervirksomheden ikke kan udøve sin ejerindflydelse eller få de nødvendige oplysninger fra dattervirksomheden, bortfalder pligten for at denne dattervirksomhed skal medtages i koncernregnskabet. Eksempelvis kan der være tale om en dattervirksomhed beliggende i et land med undtagelsestilstand eller lign⁵⁴. Ligeledes bortfalder pligten, hvis modervirksomheden blot har købt dattervirksomheden med det formål, hurtigt at afhænde dette igen, eller dattervirksomheden er et rent finansiel virksomhed med en så afvigende regnskabsstruktur, at det kan ødelægge det retvisende billede for koncernen. Endelig kan dattervirksomheden undlades, såfremt dette er af uvæsentlig størrelse i forhold til den samlede koncern⁵⁵. Dette forekommer sjældent, men kan være tilfældet i store multinationale virksomheder.

Ovenstående undtagelser til koncernregnskabspligten findes imidlertid ikke i IAS 27, hvilket betyder at alle virksomheder der opfylder definitionen som dattervirksomhed, skal konsolideres. Foreligger der væsentlige og vedvarende hindringer i udøvelse af rettighederne vil der som udgangspunkt ikke være tale om en dattervirksomhed efter IAS 27⁵⁶. Ligeledes skal dattervirksomheder som ejes med henblik på salg, konsolideres, jf. IAS 27.12 – hvilket ikke var tilfældet i ÅRL. Der følger dog særlige regler i IFRS 5 om, hvordan disse dattervirksomheder skal indregnes og præsenteres i koncernregnskabet. Rapporten vil ikke gå i dybden med bestemmelserne i IFRS 5, men kort behandle de væsentligste punkter heri set i forhold til rapportens problemstilling.

Når modervirksomheden har besluttet sig for at afhænde dattervirksomheden, er der en del kriterier som skal være opfyldt, for at opfylde IFRS 5's kriterier for værende et anlægsaktiv – eksempelvis skal der foreligge en godkendt salgsplan mv. Når disse

⁵⁴ (Clausen, 1994, s. 27)

⁵⁵ (Møller, 2008, s. 30)

⁵⁶ (Fedders & Steffensen, 2008, s. 523)

kriterier er opfyldt, omklassificeres aktivet til laveste værdi af bogført værdi og nettosalgsprisen. Samtidig skal der ikke længere afskrives på aktivet, hvis der var tale om et anlægsaktiv, hvorpå der afskrives. Dagsværdi opgøres på balancedagen.

Drejer salget af dattervirksomheden sig kun om en del af kapitalandelen, er det afgørende punkt, om der sælges så meget, at virksomheden mister den bestemmende indflydelse. Dette illustreres af nedenstående figur:

Figur 9

	Ændring af ejerandel	Omfattet af IFRS 5?	Præsentation i balancen
1	100% → 45%	Ja	IFRS 5
2	55% → 45%	Ja	IFRS 5
3	100% → 10%	Ja	IFRS 5
4	100% → 60%	Nej	Normal indregning

Kilde: Fedders & Steffensen, 2008, s. 193

Ovenstående figur illustrerer, hvorledes ibrugtagen af IFRS 5 er betinget af, om der mistes bestemmende indflydelse. I eksempel 4 bibeholdes den bestemmende indflydelse, og IFRS 5 træder således ikke i kraft. I eksempel 1 og 2 går man fra en dattervirksomhed til en associeret virksomhed, og i forlængelse af salget, skal den resterende værdi klassificeres som en associeret virksomhed. I eksempel 3 skal de resterende 10 % af aktierne klassificeres som portefølje aktier jf. IAS 39. Dette bestemmes af IAS 27.34. Dette indebærer en regulering til dagsværdi via egenkapitalen. ÅRL indeholder ingen specifikke bestemmelser om, hvordan gevinst/tab ved afhændelse - og derved opgivelse af bestemmende indflydelse - behandles. Ved opgivelse af kontrol der indebærer, at dattervirksomheden bliver til en associeret virksomhed i stedet, anses den forholdsmæssige del af den regnskabsmæssige værdi som ny kostpris. Der indregnes således ikke nogen gevinst eller tab knyttet til den tilbageværende kapitalandel.

Dattervirksomheder ejet med henblik på salg behandles – jf. ovenstående – forskelligt alt efter om der aflægges koncernregnskab efter ÅRL og IFRS. Der kan opstå mindre forskelle i koncernregnskabet som følge heraf – eksempelvis nedskrivning til

nettosalgsværdi jf. IFRS 5. Effekten af disse forskelle vurderes dog at være begrænset, og vil næppe have den store betydning i vurderingen af koncernregnskabet jf. ÅRL contra IFRS.

Ydermere giver undtagelsesbestemmelserne i ÅRL en række muligheder for at undlade at udarbejde koncernregnskab. Eftersom problemstillingen i rapporten omhandler, hvorvidt det kan være fordelagtigt at aflægge netop koncernregnskab efter IFRS, har det næppe større betydning for problemstillingen. Undtagelsesvis kan der opstå en situation, hvor det bliver relevant. Antaget at virksomheden er en klasse C virksomhed med en række dattervirksomheder, afskærer virksomheden sig for muligheden for ikke at skulle konsolidere alle dattervirksomhederne. Eksempelvis kan virksomheden have interesse i, ikke at konsolidere de dattervirksomheder, som påvirker koncernregnskabet negativt – eksempelvis en dattervirksomhed som ejes med henblik på salg.

10. Konsolidering og eliminering – eksempel i praksis

Fremgangsmåden for udarbejdelse af koncernregnskaber er en linje-for-linje sammenlægning af ensartede regnskabsposter, samt konsolidering og eliminering. Dette gøres i praksis ved, at de transaktioner og mellemværender, som ikke ville være fremkommet i regnskabet, såfremt det havde været én virksomhed, fjernes. Målet hermed er, at koncernregnskabet skal fremgå, som var det blot en virksomhed, og ikke flere koncernvirksomheder.

Selve konsolideringen af de enkelte virksomheder i koncernen foregår ved at sammenlægge ensartede regnskabsposter linje for linje – eksempelvis omsætning, debitorer og anden gæld. Koncernregnskabet skal som nævnt vise de konsoliderede virksomheder, som var der tale om en virksomhed. Heri opstår det essentielle punkt, som tidligere nævnt, at anvendt regnskabspraksis skal være ens i alle koncernens virksomheder jf. årsregnskabslovens § 119 og IAS 27.24. Anvendes der imidlertid andre metoder til indregning og måling, end dem der anvendes i modervirksomhedens regnskab, skal der under anvendt regnskabspraksis redegøres konkret og begrundes fyldestgørende for uoverensstemmelserne mellem koncernens og modervirksomhedens regnskabspraksis, jf. ÅRL § 125, stk. 2. IAS 27.25 tillader dog ikke forskellig regnskabspraksis, og den dattervirksomhed, som anvender anden praksis, reguleres ved udarbejdelse af koncernregnskabet. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvis modervirksomheden måler en gruppe af materielle anlægsaktiver til kostpris, men den nævnte dattervirksomhed i stedet måler dem til dagsværdi.

Bilag 3 viser et eksempel på linje for linje- konsolidering, også benævnt fuld konsolidering. De enkelte regnskabsposter er blot sammenlagt vertikalt linje for linje. I forlængelse heraf skal nævnes, at aktiver og passiver i koncernvirksomheder konsolideres 100 %, selvom de ikke ejes 100 %. Den andel af årets resultat og egenkapital der ikke tilhører modervirksomheden, vises separat og benævnes minoritetsinteresser⁵⁷.

⁵⁷ (Schack, 2009, s. 279)

I forlængelse af konsolideringen foretages eliminering i overensstemmelse med enhedsprincippet med henblik på, at vise koncernen som én virksomhed. De transaktioner der skal elimineres, er transaktioner, der ikke ville være forekommet i regnskabet, hvis der havde været tale om ét og ikke to eller flere virksomheder. I henhold til årsregnskabslovens § 120 og IAS 27.20 skal følgende poster elimineres:

- Tilgodehavender og forpligtelser mellem de konsoliderede virksomheder
- Indtægter og omkostninger som følge af transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder
- Gevinster og tab som følge af transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder, som indgår i posternes regnskabsmæssige værdi

I praksis benævnes dette oftest som:

- Udligning af kapitalandele
- Eliminering af interne mellemværender
- Eliminering af intern handel og posteringer i øvrigt.

Enkelte tilfælde giver mulighed for at undlade eliminering jf. ÅRL. Dette er muligt, hvis de interne transaktioner virksomhederne imellem er gennemført på markedsmæssige vilkår i et velfungerende marked, og elimineringer samtidig vil medføre uforholdsmæssigt store omkostninger. En sådan fravigelse skal anføres i noterne, men forekommer sjældent i praksis. Endvidere kan eliminering af koncerninterne transaktioner undlades, hvis beløbet kun er af uvæsentlig betydning, set i forhold til den samlede koncern⁵⁸.

En sådan undtagelsesmulighed er ikke indeholdt i IAS 27, hvorfor alle interne transaktioner skal elimineres – selv om de eventuelt er gennemført på markedsmæssige vilkår.

⁵⁸ (KPMG, 2010/11, s. 156)

11. Gennemgang af eliminerings

I de følgende afsnit anvendes en fiktiv koncern som grundlag for gennemgangen af eliminerings, og behandlingen heraf. Det kan diskuteres, hvorvidt det er forkert at anvende en fiktiv koncern, men valget af dette skal ses i lyset af, at der således er mulighed for at vise og analysere alle slags eliminerings. Endvidere kan et fiktivt eksempel illustrere teknikkerne på lige fod, som var der anvendt en reel eksisterende koncern.

Denne fiktive koncern omfatter et modervirksomhed og en dattervirksomhed, og er således et forenklet eksempel på, hvordan koncernregnskab udarbejdes. Det følger heraf, at jo flere dattervirksomheder der findes i koncernen, desto flere interne transaktioner skal alt andet lige elimineres. Det komplekse ved dette er bl.a., at der ikke blot er flere interne transaktioner mellem moder- og dattervirksomhederne, men samtidig også en lang række interne transaktioner dattervirksomhederne imellem. Omfatter koncernen flere virksomheder på samme trin i distributionskæden, er der tale om en horisontal opbygning, kaldet en horisontal koncern. Er der blot tale om et modervirksomhed og et enkelt dattervirksomhed anvendes begrebet vertikal koncern, jf. de forskellige trin i distributionskæden⁵⁹.

Før selve elimineringshandlingerne foretages, er det vigtigt at få de individuelle regnskaber afstemt med hinanden. Eksempelvis kan der være tale om, at virksomhederne ikke har fået koordineret fælles vurderingsmetoder for aktiver, som derfor skal korrigeres inden konsolideringen foretages. En anden ofte forekommende uoverensstemmelse sker i forbindelse med registrering af varer eller betalinger koncernvirksomhederne imellem. Dette kan være tilfældet, hvis en vare er afsendt fra den ene virksomhed, men endnu ikke modtaget i den anden virksomhed – her er det essentielt at få afstemt regnskaberne med hinanden.

⁵⁹ (Bang, Jacobsen, & Waarst, 2002, s. 206)

11.1 Intern handel

Intern handel opstår, når der forekommer salg fra en koncernvirksomhed til en anden koncernvirksomhed, eller evt. begge veje. Intern handel er en af de mest hyppige eliminerings, da der ofte er handel mellem de koncerninterne virksomheder, men der kan selvfølgelig være undtagelser hertil. Intern handel er også den første post, man støder på, når der skal elimineres jf. nettoomsætningens og vareforbruges placering øverst i resultatopgørelsen. Den interne handel svarer til transport fra én afdeling til en anden indenfor samme virksomhed, og den vedrører derfor ikke det eksterne koncernregnskab. Grundlaget for eliminerings af intern handel fremgår også af ÅRL § 120 og IAS 27.20.

Bilag 4 viser grundlaget for udarbejdelse af koncernresultatopgørelsen. Det forudsættes, at der har været intern handel for kr. 3.000.000, hvorfor dette beløb elimineres i nettoomsætningen og vareforbruget jf. punkt a.

I forlængelse af den interne handel opstår der som hovedregel intern avance, som ligeledes skal elimineres. Forudsættes det, at der er en stigning på lageret af internt købte varer på kr. 200.000, og der regnes med en bruttofortjeneste på 50 %, opstår der således en urealiseret gevinst på kr. 100.000. At gevinsten er urealiseret vil sige, at fremstod koncernvirksomhederne som ét samlet virksomhed, ville der ikke være nogen fortjeneste, eftersom varerne blot er flyttet til en anden afdeling af virksomheden, og således ikke har forladt virksomheden. Koncerninterne avancer skal således elimineres fra lagerværdien og fra den koncerninternt sælgende virksomheds resultat, indtil de realiseres ved et koncerneksternt salg. Elimineringen vises ved at tillægge kr. 100.000 til vareforbruget, eftersom dette er forøget pga. elimineringen af den interne avance på varelageret. Dette medfører samtidig et fald i årets resultat, hvilket elimineres under øvrige reserver i overskudsfordelingen. Den interne handel har således resulteret i en formindskelse af årets overskud på kr. 100.000, og samtidig reduceret nettoomsætningen. Dette kan have indvirkning på, hvilken regnskabsklasse koncernen tilhører, og således om koncernen er omfattet af kravet om udarbejdelse af koncernregnskab, eftersom dette ikke er et krav for klasse B virksomheder.

Ovenstående eksempel illustrerer eliminering af den interne handel jf. ÅRL og IAS 27, og udviser således enighed herom. Er ovenstående intern handel imidlertid foregået på markedsmæssige vilkår, kan der opstå konflikt mellem ÅRL og IAS 27 – i de tilfælde hvor virksomheden vælger ikke at eliminere for den interne handel i henhold til ÅRL §120, stk.2. Er dette ikke tilfældet, skal de 3.000 hverken elimineres i omsætningen og vareforbruget. Dækningsbidraget vil således være det samme, mens koncernomsætningen stiger med 3.000. Samtidig skal den urealiserede gevinst på varelageret på 100.000 ikke elimineres, og vareforbruget fratrækkes således ikke de 100.000, og koncerndækningsbidraget bliver således 100.000 større, end hvis elimineringen af den interne handel havde fundet sted.

Som det fremvises ovenfor, kan brugen af ÅRL i visse tilfælde medføre et mere positivt koncernresultat end IFRS. For koncerner der handler på markedsmæssige vilkår virksomhederne imellem, vil der således på dette punkt være en fordel forbundet med aflæggelse af koncernregnskab efter ÅRL. Virksomheder bliver i disse tider ofte bedømt på deres evne til at præsentere så store overskud som muligt, og IFRS har heri en negativ indflydelse på resultatet.

Eksemplet med intern handel er stærkt forenklet, for at give læseren en forestilling om, hvordan det urealiserede dækningsbidrag opstår, samt hvordan elimineringerne foretages i praksis. Det kan ofte vise sig at være en kompliceret og tidskrævende affære at finde frem til de urealiserede dækningsbidrag. For at kunne opgøre denne, er det derfor af afgørende betydning, at der sker en opdeling af varenumre købt hos fremmede leverandører og koncerninterne leverandører. I forlængelse heraf, skal varenumrene købt koncerninternt også indeholde oplysning om købspris/fremstillingspris. Såfremt dette er overholdt, vil arbejdsgangen i forbindelse med eliminering af de urealiserede dækningsbidrag være væsentligt mere overkommeligt.

Ovenstående eliminering har taget udgangspunkt i handel med omsætningsaktiver, som også er den hyppigste form for eliminering af intern handel – dog kan der også opstå intern handel med anlægsaktiver. Disse er, pr. definition, kendetegnet ved, at disse ikke er bestemt til videresalg, og den sælgende koncernvirksomhed vil således ikke opnå en

realiseret gevinst, hvis opgørelsesmetoden følger samme praksis som handel med omsætningsaktiver. I stedet indregnes den koncerninterne avance i takt med, at den købende virksomhed afskriver anlægsaktivet. Handel med anlægsaktiver er ikke medtaget i dette eksempel, men opstår eksempelvis for skibsværfter, der producerer skibe til rederier i sin egen koncern.

11.2 Udskillelse af minoritetsinteressernes andel

I nærværende eksempel ejer modervirksomheden ikke dattervirksomheden 100 %, hvilket også er ofte forekommende i virkeligheden. Den resterende ejerandel kaldes minoritetsaktionærer. Disse aktionærers andele elimineres ikke, men medtages særskilt i koncernbalancen, som tidligere skrevet. Årsagen til, at koncernregnskabet skal vise egenkapital og resultat for modervirksomhedens ejerandel af koncernen, skal ses i lyset af, at modervirksomhedens ejere vurderer indtjeningsværdien ud fra den del af koncernen, som netop de har rettigheder til. Eksempelvis kan en koncern fremvise god indtjening, og såfremt koncernen indeholder en del-ejet dattervirksomhed, er det væsentligt, om indtjeningen kommer fra denne, hvor man eksempelvis blot har ret til 80 % af indtjeningen, eller om indtjeningen stammer fra modervirksomheden, som ejes 100 %. I eksemplet i bilag 4 fremgår, at størstedelen af overskuddet stammer fra modervirksomheden, hvilket også er at foretrække, eftersom virksomheden ikke har ret til hele overskuddet i dattervirksomheden.

Koncernresultatopgørelsen i bilag 4 viser, at dattervirksomheden har opnået et resultat på kr. 380.000. Af eksemplet ovenfor fremkom, at der i årets løb er sket en stigning i bruttofortjenesten på lageret af varer købt hos modervirksomheden.

Dattervirksomhedens korrigerede resultat kan således opgøres til kr. 280.000, som fremkommer ved at kr. 100.000 fratrækkes årets resultat i dattervirksomheden på kr. 380.000.

I eksemplet er forudsat, at modervirksomheden ejer kr. 1.600.000 af dattervirksomhedens aktiekapital på kr. 2.000.000. Minoritetsinteresserne udgør således 20 % - svarende til kr. 400.000. Minoritetsinteressernes andel af det korrigerede resultat i dattervirksomheden kan opgøres til kr. 56.000, hvilket elimineres under

minoritetsandele. Samtidig elimineres beløbet i overskudsdisponeringen med henholdsvis kr. 24.000, som fremkommer ved at tage 20 % af det foreslåede udbytte på kr. 120.000. Endelig korrigeres de resterende kr. 32.000 ved øvrige reserver.

Grunden til at udskille minoritetsinteressernes andel i det hele taget, skal ses i lyset af, at der som tidligere skrevet kun skal indregnes den ejerandel, som virksomheden er i besiddelse af. Samtidig skal de interne transaktioner elimineres fuldt ud, uanset hvor stor ejerandelen er⁶⁰, og derfor skal minoritetsinteressernes andel fratrækkes særskilt.

20 % af dattervirksomhedens egenkapital er på eksterne aktionærers hænder. De repræsenterer således en finansieringskilde for koncernen, og skal derfor også fremgå af koncernens balance. Af informatoriske grunde, jf. ovenstående, er andelen af koncernens egenkapital ejet af modervirksomheden samt minoritetsinteresser, essentiel at vise hver for sig. Minoritetsandelen skal derfor fratrækkes som en særlig post⁶¹, hvilket også foretages i eksemplet i bilag 5, som beskrevet nedenfor.

Balancen i bilag 5 viser dattervirksomhedens egenkapital svarende til kr. 3.120.000. Beløbet fremkommer ved at sammenlægge aktiekapitalen og øvrige reserver.

Bruttofortjenesten på dattervirksomhedens ultimolager er tidligere antaget til kr. 300.000. Bruttofortjenesten er ikke realiseret overfor tredjemand, og således stadig blot af intern karakter. Derfor fratrækkes den fra dattervirksomhedens egenkapital, før minoritetsinteressernes andel af egenkapitalen beregnes. Dette ser i praksis således ud:

Aktiekapital		Kr. 2.000.000
Øvrige reserver	Kr. 1.120.000	
- Intern bruttofortjeneste	<u>Kr. 300.000</u>	<u>Kr. 820.000</u>
Dattervirksomhedens korrigerede egenkapital		<u>Kr. 2.820.000</u>

Minoritetsinteressernes andel af dattervirksomhedens egenkapital kan herefter opgøres således:

⁶⁰ (PricewaterhouseCoopers, 2011, s. 321)

⁶¹ (Schack, 2009, s. 279)

Aktiekapital: 20 % af kr. 2.000.000	kr. 400.000
Øvrige reserver: 20 % af kr. 820.000	<u>kr. 164.000</u>
I alt	<u>kr. 564.000</u>

Minoritetsandelen på kr. 564.000 fremkommer som ovenfor, og vises således særskilt i balancen under minoritetsandel. Aktiekapitalen er ligeledes elimineret med kr. 400.000 og øvrige reserver med kr. 164.000 – begge svarende til minoritetsinteressernes ejerandel på 20 %.

Tidligere har det vist sig, at der er udbredt uenighed om, hvordan minoritetsinteressernes egenkapital helt konkret skal beregnes⁶². Nedenfor er de forskellige meninger angivet:

1. den delejede dattervirksomheds oprindelige egenkapital inden konsolidering
2. den delejede dattervirksomheds egenkapital efter korrektion for koncerninterne avancer, men før korrektion for købsomvurderinger
3. den delejede dattervirksomheds egenkapital efter såvel korrektion for koncerninterne avancer og købsomvurderinger
4. at minoriteten også skal tilregnes en koncerngoodwill på linje med majoriteten

Der er i ÅRL ikke angivet noget svar på spørgsmålet, hvilket har foranlediget den store uenighed omkring indregningen. Ovenstående eksempel tager som vist udgangspunkt i metode nr. 3 – dvs. udskillelse af minoritetens andel af delejet dattervirksomheds egenkapital efter korrektion for koncerninterne avancer og købsomvurdering. Tidligere var dette den eneste tilladte metode jf. IFRS 3. Efter juli 2009 er der nu valgfrihed mellem metode 3 og 4. Metode 4 kaldes også købt goodwill metoden – omtalt i ”IFRS – Goodwill og minoritetsinteresser”.

Hvis modervirksomheden i eksemplet imidlertid køber de resterende 20 % af dattervirksomheden, vil der således ikke være minoritetsaktionærer tilstede.

⁶² (Møller, 2008, s. 82)

Behandlingen af dette opkøb behandles dog forskelligt alt efter om der anvendes bestemmelserne i ÅRL eller IFRS.

Minoritetsinteresser skal jf. ÅRL § 118, stk. 4 placeres som en særskilt post mellem egenkapital og hensatte forpligtelser. Dette bevirker, at en eventuel difference mellem købspris og nettoaktiver aktiveres som goodwill. Af IAS 27.27 fremgår det dog, at minoritetsinteresser præsenteres som en særskilt post i egenkapitalen. Dette betyder, at forskellen mellem købsprisen og den forholdsmæssige del af nettoaktiverne indregnes som en egenkapitaltransaktion.

Hvis udgangspunktet igen er bilag 5 og modervirksomheden køber de resterende 20 % for kr. 644, og nettoaktiverne udgør kr. 624 – opstår en difference på kr. 20. Ifølge ÅRL skal disse tillægges goodwill, mens IFRS standarderne indregner differencen i egenkapitalen. I eksemplet i bilag 5 vil koncerngoodwill således nu udgøre 120. Eftersom ÅRL foreskriver, at der afskrives på goodwill, vil forøgelsen af goodwill bevirke, at afskrivningerne bliver større, og derved opnås en negativ indvirkning på resultatet. For koncernen vil dette betyde, at brug af IFRS standarderne i første øjekast vil skabe et bedre resultat end aflæggelse efter ÅRL, men koncernens skal følgelig være opmærksom på en evt. nedskrivning af goodwill som omtalt i ”Behandling af goodwill”.

11.3 Modervirksomhedens indtjening i dattervirksomheden

Ovenfor fandt vi frem til dattervirksomhedens korrigerede resultat svarende til kr. 280.000. Ejerandelen udgør 80 %, og modervirksomheden har derfor indregnet kr. 224.000 i resultatopgørelsen, svarende til 80 % af det korrigerede resultat. Dette beløb elimineres under indtjening fra dattervirksomhed. Ligeledes elimineres i overskudsdisponeringen efter samme princip som ved udskillelse af minoritetsinteressernes andel – denne gang blot med 80 %, svarende til modervirksomhedens ejerandel i dattervirksomheden. Kr. 96.000 elimineres under udbytte og kr. 128.000 elimineres under øvrige reserver.

Grundlaget for udarbejdelse af koncernresultatopgørelsen er gennemgået, og de enkelte eliminerings er foretaget. Der skal her bemærkes, at årets resultat i koncernen på kr. 1.044.000 svarer til årets resultat i modervirksomheden. Er dette ikke tilfældet skyldes det, at en eller flere eliminerings er overset, og sammenligningen mellem årets resultat i modervirksomheden og koncernen som helhed, kan derfor bruges som en effektiv kontrol ved udarbejdelse af eliminerings i koncernregnskaber.

Selve elimineringen af modervirksomhedens indtjening i dattervirksomheden medfører ikke de store forskelle alt efter om virksomheden aflægges koncernregnskab efter ÅRL eller IFRS.

11.4 Dækningsbidrag i ultimolager

I afsnittet intern handel fremgik det, at stigningen i bruttofortjenesten på dattervirksomhedens lager af varer købt hos modervirksomheden, udgjorde kr. 100.000. I forlængelse heraf antages, at bruttofortjenesten på dattervirksomhedens ultimolager af varer købs hos modervirksomheden udgør kr. 300.000 – et urealiseret dækningsbidrag.

Bilag 5 viser grundlaget for udarbejdelse af koncernbalance. Her fremkommer en eliminering på kr. 300.000 af varebeholdningen som følge af den urealiserede bruttoavance på ultimolageret. Reduceringen af varebeholdningen medfører et fald i summen af de samlede aktiver, som igen medfører et fald i egenkapitalen. Dette er vist ved at eliminere kr. 300.000 under øvrige reserver under egenkapitalen, markeret med d.

Ovenstående eliminering af dækningsbidrag i ultimolageret er omfattet af ÅRL § 120. Imidlertid indeholder ÅRL § 120, stk. 2 en undtagelsesregel, der foreskriver at koncerner kan undlade eliminering af urealiserede gevinster og tab, såfremt der er tale om intern handel på markedsvilkår samt at elimineringen vil medføre uforholdsmæssige store omkostninger. Kravet om markedsvilkår er forholdsvis enkel at gå til, medens kravet om påføring af uforholdsmæssigt store omkostninger er en anden sag. En sådan fravigelse skal anføres i noterne, og betydningen heraf for aktiver, forpligtelser, den finansielle stilling samt resultatet skal også fremgå. En sådan redegørelse har næppe

nogen værdi uden beløbsangivelser, og det må således tolkes, at kravet om fravigelse grundet uforholdsmæssigt store omkostninger har sit udgangspunkt i besværet med at postere gevinster og tab, og ikke selve opgørelsen heraf. Ud fra sådan en tolkning er fravigelsesreglen meget restriktiv. KPMG bekræfter således også, at undtagelsesreglen forefindes sjældent i praksis⁶³.

Som det fremgik i afsnittet vedrørende intern handel, indeholder IAS 27 ikke nogen undtagelsesmulighed relateret til transaktioner på markedsmæssige vilkår. Dette indebærer igen, at der kan forekomme konflikter mellem bestemmelserne i ÅRL og IFRS. I ovenstående eksempel skulle de 300.000 således ikke elimineres i varebeholdningen, og ÅRL ville således medføre en egenkapital der var 300.000 større, end hvis koncernregnskabet var aflagt efter IFRS. Igen er billedet, at ÅRL på dette punkt kan frembringe et mere positivt billede af koncernregnskabet end IFRS.

11.5 Intern aktiebesiddelse

Det overordnede formål med koncernregnskabet er som tidligere nævnt, at få koncernens virksomheder til at fremstå som én økonomisk enhed. Der er således ikke nogen reel værdi i, at en ”afdeling” i koncernen ejer de samme værdier som er opført i en anden ”afdeling”. Sagt med andre ord skal de samme værdier ikke indregnes to gange, hvorfor der skal foretages eliminering af interne aktiebesiddelser. Denne eliminering foretages fra de respektive egenkapitalposter. Modsætningsvis fjernes posten, aktier i dattervirksomhed i aktivsiden.

I eksemplet i bilag 5, har modervirksomheden værdiansat dattervirksomheden efter indre værdis metode, også benævnt equity-metoden. Modervirksomheden har anskaffet aktierne i dattervirksomheden for den nominelle værdi, svarende til indre værdi i dattervirksomheden. Værdien skal som nævnt ovenfor modregnes i dattervirksomhedens aktiekapital og reserver. Bilag 5 viser elimineringen af den bogførte værdi af dattervirksomheden i modervirksomhedens regnskab, svarende til kr. 2.160.000 under punkt f.

⁶³ (KPMG, 2010/11, s. 158)

Den nominelle værdi af dattervirksomheden på kr. 1.600.000 elimineres under aktiekapitalen, og residualposten heraf på kr. 560.000 elimineres under dattervirksomhedsreserven, således denne forsvinder. Er dette ikke tilfældet, er elimineringen ikke foretaget korrekt, eller dattervirksomhedsreserven kan være forkert bogført.

Havde virksomheden i stedet anvendt IFRS standarderne, kunne equity metoden ikke anvendes, og udgangspunktet ville være kost pris. Her ville elimineringen næsten være identisk med elimineringen i eksemplet. Eftersom kapitalandelen skal indregnes til kostpris vil den stadig stå til 2.000 og det er således kun 2.000 der elimineres, og ikke 2.160. Ligeledes er det blot 400.000, der elimineres under dattervirksomhedsreserven. Princippet er det samme, men talmæssigt er de forskellige. Det har dog næppe nogen større betydning i udfærdigelsen af selve koncernregnskabet.

11.6 Internt udbytte

Det interne udbytte må ligeledes elimineres, da der er tale om koncerninternt tilgodehavende og gæld. Overskudsfordelingen i bilag 4 viser, at der foreslås udbytte på kr. 120.000. Dette beløb er indeholdt i øvrige reserver, hvorfor dette beløb skal reduceres sammen med elimineringen af det tilgodehavende udbytte. Af eksemplet fremgår, at modervirksomheden ejer 80 % af dattervirksomheden, hvorfor det blot er kr. 96.000 der skal elimineres – svarende til 80 % af hele udbyttet pålydende kr. 120.000.

Grundlaget for koncernbalancen i bilag 5 viser, hvordan kr. 96.000 er elimineret under henholdsvis tilgodehavende udbytte og øvrige reserver. IAS 27.21 foreskriver også, at bl.a. internt udbytte elimineres fuldt ud, og der er således ingen forskel mellem ÅRL og IFRS på dette punkt.

11.7 Internt tilgodehavende og gæld

Et internt tilgodehavende modsvarer følgelig af en intern gældspost. Dette illustreres simpelt ved at eliminere kr. 315.000 under henholdsvis tilgodehavende og øvrige gældsforpligtelser.

Ovenstående afsnit har belyst, hvorledes de enkelte eliminerings i koncernregnskabet foretages, og belyst den eventuelle betydning heraf. Som en afslutning og kontrol af elimineringsernes fuldstændighed og korrekthed, skal det kontrolleres, hvorvidt modervirksomhedens egenkapital svarer til koncernens egenkapital efter elimineringserne er foretaget. Denne kontrol er vist nedenfor:

<i>Koncern</i>	<i>Modervirksomhed</i>	
Aktiekapital.....	4.000	4.000
Dattervirksomhedsreserve	560	0
Øvrige reserver	<u>3.536</u>	<u>4.096</u>
Egenkapital i alt	<u>8.096</u>	<u>8.096</u>

Beregningen ovenfor udviser, at både modervirksomhedens og koncernens egenkapital udgør kr. 8.096.000, hvorfor koncernregnskabet nu kan opstilles. En forenklet opstilling heraf er vist i bilag 6.

12. IFRS's betydning for regnskabsbrugerne

Denne rapport har indtil nu beskæftiget sig med, hvilke konsekvenser det har for virksomheden, hvis denne vælger at aflægge koncernregnskab efter IFRS frem for ÅRL. I det følgende afsnit belyses, hvilke konsekvenser dette kan have for regnskabsbrugerne, og de deraf afledte konsekvenser for virksomheden. For at kunne behandle koncernregnskabet betydning ifølge IFRS, i henhold til dets regnskabsbrugere, er det nødvendigt at slå fast, hvem disse regnskabsbrugere kan være.

Kreditorer og især bankforbindelser har stort informationsbehov af koncernregnskabet, når de skal vurdere risikoen, for at få sit tilgodehavende udbetalt, og er således en meget væsentlig regnskabsbruger. Som det tidligere er skrevet, er bankerne i disse tider meget fokuserede på virksomhedernes evne til at generere resultater, og er i det hele taget meget opmærksomme på, hvilke engagementer der kan få lov at fortsætte.

En anden af de oplagte regnskabsbrugere er investorer, som har et meget stort informationsbehov af koncernregnskabet, og er således en væsentlig interessegruppe for koncernen. Overvejer et virksomhed eksempelvis at investere i modervirksomheden, er det essentielt for dem, at have overblik over hele koncernen, og betydningen af koncernregnskabet er derfor uvurderligt.

Endelig kan koncernens debitorer have behov for at træffe beslutninger på baggrund af koncernregnskabet, selvom de ikke har penge til gode ved virksomheden. Det kan især være gældende, hvis debitor har sat en stor entreprise i udbud, og skal træffe beslutning om, hvilken virksomhed man ønsker at samarbejde med. Udviser koncernregnskabet mistanke om going-concern problemer, vil dette givetvis være med i tankerne, når det skal besluttes, hvem der skal have entreprisen. Debitor kan frygte for, hvorvidt koncernvirksomheden ikke kan opfylde kontrakten, og derfor skal have resten opfyldt andetsteds, hvilket kan medføre yderligere omkostninger. Herved bliver koncernregnskabet også essentielt for debitorerne og de fremtidige forretningspartnere.

For at belyse betydningen af IFRS koncernregnskaber contra ÅRL, set fra virksomhedens side, er det relevant at vurdere, hvordan regnskabsbrugerne opfatter

begrebsrammerne i forhold til hinanden. For at belyse dette, tages udgangspunkt i PwC's analyse – Værdien af årsrapporten. Denne er udviklet i samarbejde med Copenhagen Business School og netop offentliggjort i september 2011. Analysen indeholder knap 700 respondenter, primært investorer, aktieanalytikere, banker samt store virksomheder i årsregnskabslovens regnskabsklasse C. Herudover har PwC også udarbejdet en rapport med kommentarer til analysen, der opsummerer og tolker selve analysen. Der vurderes, også set ud fra en overvældende interesse fra deltagerne, at undersøgelsen bærer præg af en stor grad af validitet set i lyset af de mange respondentsvar⁶⁴.

Der har gennem de senere år været en generel stemning omkring IFRS regnskaber, som værende mere komplekse end ÅRL. Denne tendens kan have haft en negativ indflydelse på antallet af virksomheder, der frivilligt vælger at aflægge koncernregnskab efter IFRS bestemmelserne. Denne hypotese understøttes af analysen, der viser, at hele 82 % af de adspurgte virksomheder mener, at der er områder indenfor IFRS, hvor reguleringen er for omfattende eller kompliceret. Denne tendens gør sig dog ikke gældende for regnskabsbrugerne, hvor kun 20 % af de adspurgte er af den opfattelse, at IFRS er for omfattende og kompliceret⁶⁵. Dette skal nok ses i lyset af, at regnskabsbrugerne ikke udarbejder regnskaberne, og således oplever de ikke kompleksiteten på samme måde som virksomhederne. Dette stemmer også overens med, at hele 57 % af regnskabsbrugerne svarer "ved ikke" til ovennævnte, hvilket kun er tilfældet for 12 % af virksomhederne⁶⁶. Det tyder på, at regnskabsbrugerne ikke har samme føling med brugen af IFRS i praksis.

Ydermere fremgår det af undersøgelsen, at godt 62 % af regnskabsbrugerne er generelt godt tilfredse med IFRS, hvor kun 8 % er utilfredse⁶⁷. Set ud fra tilfredshedsundersøgelsen sammenlignet med kompleksiteten, fremgår det, at regnskabsbrugerne hovedsageligt er positive overfor IFRS standarderne.

⁶⁴ (Copenhagen Business School, 2006, s. 4)

⁶⁵ (Copenhagen Business School & PwC, 2011, s. 16)

⁶⁶ (Copenhagen Business School & PwC, 2011, s. 16)

⁶⁷ (Copenhagen Business School & PwC, 2011, s. 16)

Rapportens problemstilling omhandler, hvilke fordele og ulemper netop virksomhederne kan have ved at aflægge efter IFRS standarderne. I den forbindelse er det klart en fordel, at regnskabsbrugerne er positive stemt overfor regnskabsaflæggelse efter IFRS. Det giver umiddelbart mere mening at skifte til IFRS, hvis regnskabsbrugerne - som virksomhederne i den grad er afhængige af - har lyst og kapacitet til at anvende IFRS regnskaberne. Dette må netop være tilfældet, eftersom de er positive stemt herfor, samtidig med, at de ikke anser IFRS bestemmelserne som værende for omfattende og komplekse.

Årsrapporten viser sig også at være helt essentiel i denne sammenhæng. Undersøgelsen viser, at årsrapporten er den mest anvendte informationskilde, og at hele 82 % af regnskabsbrugerne i høj eller meget høj grad anvender årsrapporten⁶⁸. Undersøgelsen konkluderer hermed, at årsrapporten er den væsentligste og mest troværdige kilde til information, når der skal søges information til at vurdere virksomheden. Især bankerne vægter årsrapporten højt som informationskilde med en rating på 4,84 ud af 5. I den finansielle krise bliver dette meget relevant, eftersom virksomhederne, som tidligere omtalt, er meget afhængige af bankerne.

Ovenstående viser, at regnskabsbrugerne i høj grad anvender årsrapporten som den væsentligste informationskilde. Sammenholdes dette med den positive stemning overfor IFRS blandt regnskabsbrugerne, tegner der sig et billede der viser, at virksomheder i præsentationsøjemed vil opnå en fordel, ved at aflægge koncernregnskab efter IFRS standarderne. Dette skal også ses i lyset af, at virksomheder (95 %) og regnskabsbrugere (97 %) er enige eller meget enige i, at årsrapporten er en vigtig del af virksomhedernes omdømme, samt at den har stor betydning for opfattelsen af virksomhedernes troværdighed⁶⁹.

Undersøgelsen omhandler endvidere, hvordan virksomheder og regnskabsbrugere vurderer IFRS i forhold til ÅRL. Blandt virksomheder og regnskabsbrugere er der enighed om, at IFRS reglerne giver de mest forståelige oplysninger i årsrapporten. I

⁶⁸ (Copenhagen Business School & PwC, 2011, s. 14)

⁶⁹ (Copenhagen Business School & PwC, 2011, s. 26)

forlængelse heraf spørges der til, hvilke regnskabsregler der bedst understøtter regnskabsbrugernes økonomiske beslutninger. Her svarer knap 59 % af virksomhederne, at dette er IFRS mens kun knap 21 % mener ÅRL. Samme billede gør sig gældende for regnskabsbrugerne, hvor 40 % mener IFRS og kun 14 % mener ÅRL⁷⁰. Regnskabsbrugerne vil derfor have en interesse i, at så mange virksomheder som muligt aflægger regnskab efter IFRS bestemmelserne, eftersom disse bedst understøtter regnskabsbrugernes økonomiske beslutninger. Og i denne forbindelse, er det jo næppe en ulempe, at virksomheden kan præsentere et koncernregnskab efter IFRS bestemmelserne.

Sluttelig behandler undersøgelsen også, hvilke regnskabsregler der giver de bedste muligheder for at sammenligne virksomheder. Her er billedet meget klart, og hele 76 % af virksomhederne mener IFRS, og kun 9 % mener ÅRL. Det samme gør sig gældende for regnskabsbrugerne, hvor knap 54 % mener, at IFRS giver de bedste muligheder for at sammenligne virksomheder – kun knap 10 % mener ÅRL⁷¹. Dette skal også ses i lyset af, at IFRS standarderne gælder for børsnoterede virksomheder i hele EU/EØS området, og indenfor få år givetvis også i USA⁷².

Det faktum, at IFRS giver de bedste muligheder for at sammenligne virksomheder, bliver også relevant for virksomhederne i forhold til investorer. Virksomheder kan have interesse i at tiltrække ny kapital, især i krisetider, og her er investorerne interesse følgelig meget vigtig. Når professionelle investorer vurderer, i hvilke virksomheder de skal indskyde deres kapital, analyseres bl.a. hvilke virksomheder der giver det bedste afkast. Her er det jo meget essentielt for investorerne, at kunne sammenligne virksomhederne, for på den måde at vurdere, i hvilke virksomheder der skal investeres. I forlængelse af dette, må investorerne givetvis have en klar præference for IFRS frem for ÅRL, og dette vil give en afledt effekt for virksomhederne, som ud fra investorenes synspunkt, alt andet lige vil opnå en fordel ved at aflægge koncernregnskab efter IFRS standarderne.

⁷⁰ (Copenhagen Business School & PwC, 2011, s. 28)

⁷¹ (Copenhagen Business School & PwC, 2011, s. 28)

⁷² (PwC, 2011, s. 6)

Denne del af rapporten har vist, at regnskabsbrugere såsom banker og investorer, er mere positive stemt overfor IFRS end ÅRL. I og med at virksomhederne i en vis grad er afhængige af banker og eventuelt investorer, er virksomhederne nødt til at tage dette i betragtning, når de skal vurdere eventuelle fordele og ulemper ved frivilligt at aflægge koncernregnskab efter IFRS frem for ÅRL.

13. Konklusion

Målet med denne rapport har været at belyse de væsentligste forskelle i koncernregnskabet aflagt efter henholdsvis ÅRL og IFRS. I forlængelse heraf er der analyseret på, hvordan disse forskelle hver især påvirker koncernregnskabet, for på baggrund af dette, at kunne konstatere hvilke bestemmelser virksomheden skal følge, for at opnå de største fordele.

De første forskelle opstod i forbindelse med behandlingen af selve koncernetableringen. Sammenlægningsmetoden er ikke tilladt ifølge IFRS, hvilket ikke formodes at have den store betydning, i og med, at denne er så sjælden. Skulle det have noget betydning, må det være i positiv retning, da virksomheden nu er tvunget til at vurdere dagsværdierne, og deres overtagne virksomhed afspejler nu dagspriserne og den aktuelle værdi.

Under behandlingen af koncernetableringen blev også de trinvisse overtagelser behandlet. Denne formodes også at være sjælden i praksis, men teoretisk åbner IFRS standarderne for at opnå en børsnotering af bagdøren, og for virksomheder som netop øjner muligheden for en børsnotering, kan de i realiteten opnå en væsentlig fordel ved at bruge IFRS standarderne. Den store forskel i behandlingen heraf er også, at IFRS kræver tidligere overtagne kapitalandele indregnet til dagsværdi. Som skrevet i rapporten kan det diskuteres, hvilken metode der er mest korrekt, men anvendelsen af IFRS kræver igen en ekstra regnskabsmæssig udfordring i forbindelse med fastsættelsen af dagsværdien.

Også behandlingen af eventualforpligtelser er forskellig – ÅRL stiller ikke krav om indregning af disse, eftersom de ikke opfylder betingelserne for en forpligtelse. Derimod kræver IFRS disse indregnet ud fra en matematisk formel afspejlende risikovurderingen x omkostningen. Dette bevirker, at virksomheden kan blive tvunget til at indregne en forpligtelse på eksempelvis 100 millioner kroner, selvom risikoen herfor i teorien kun er 1 %. På dette punkt er IFRS mere restriktiv end ÅRL, og dette vil bevirke et mere negativt resultat. I forlængelse af dette betyder indregningen af eventualforpligtelsen også, at virksomheden tvinges til en ekstra administrativ byrde. Når resultatet af eventualforpligtelsen kendes, skal virksomheden tilbage og rette de

tidligere indregnede beløb, hvilket ofte er kendetegnende ved IFRS – denne er mere kompleks end ÅRL.

I forbindelse med koncernetableringen kræver ÅRL omkostninger til omstruktureringer indregnet som en hensat forpligtelse. Dette bevirker, at virksomhedens finansielle performance påvirkes negativt sammenlignet med IFRS, hvor disse omstrukturingshenlæggelser ikke skal indregnes. Hvis disse senere indtræffer skal de følgelig også indregnes ifølge IFRS, og forskellen vil blot være tidspunktet for indregningen.

Den mest iøjnefaldende forskel mellem ÅRL og IFRS er nok imidlertid behandlingen af goodwill. Samtidig er goodwill også området, hvor de største beløbsmæssige forskelle kan forekomme, og goodwill er således området der umiddelbart har den største regnskabsmæssige betydning, når det diskuteres, hvorvidt IFRS kan være et godt alternativt for en given virksomhed.

Reglerne i ÅRL omkring afskrivning er forholdsvis simple, hvorimod IFRS reglerne vedrørende nedskrivningstests er langt mere omfattende. Virksomheden skal hele tiden være opmærksomme på indikationer om værdiforringelse, og når disse indikationer opstår, skal virksomheden foretage nedskrivningstest. Fordelen ved nedskrivning af goodwill frem for afskrivning er umiddelbart, at virksomheden løbende fokuserer på værdien af goodwill. Den faste afskrivning på goodwill afspejler ikke de faktiske forhold og efterfølgende hændelser i virksomheden, og goodwill kan fremgå af regnskabet i en årrække, selvom det burde være fuldt ud nedskrevet grundet efterfølgende omstændigheder.

Selve den økonomiske situation for virksomheden påvirkes naturligvis også af, hvordan goodwill behandles. Har virksomheden formodning om, at baggrunden for opretholdelsen af goodwill ikke længere er til stede, vil de have en økonomisk fordel ved at følge ÅRL, eftersom reduktionen af goodwill kan fordeles ud over 20 år, og derved bliver den finansielle performance ikke påvirket så kraftigt med det samme som tilfældet vil være, hvis IFRS benyttes. Især i tider hvor den finansielle krise hersker, vil

mange virksomheder foretrække, ikke at skulle indregne hele nedskrivningen på én gang. Omvendt kan virksomheder, hvori der ikke er indikation på værdiforringelse af goodwill med fordel anvende IFRS, eftersom der således ikke skal indregnes omkostninger forbundet med goodwill. Afskrivningen på goodwill består jo stadig, uanset hvordan den finansielle situation ser ud.

Som det fremgår af rapporten, kræver behandlingen af goodwill jf. IFRS en del ekstra arbejde, som samtidig kan forekomme kompleks for de fleste virksomheder. Omvendt opnår virksomheden den fordel, at der løbende fokuseres på værdiansættelsen af goodwill. Endelig kan virksomhedens eget teoretiske syn på goodwill også tages i betragtning. Opfattes goodwill som havende en begrænset eller ubestemt levetid, og hvordan mener virksomheden derfor selv, at værdien af goodwill afspejles korrekt. I praksis vil den teoretiske opfattelse dog næppe have den store indflydelse på virksomhedens syn, da denne alt andet lige fokuserer på den økonomiske mest givende metode.

Ovenfor er nogle af de væsentligste forskelsområder på ÅRL og IFRS gennemgået. I den forbindelse bør det nævnes, at rapporten også har behandlet en række andre forskelle, som har større eller mindre indvirkning på koncernregnskabet. Heraf kan nævnes købsomkostninger, indregning af kapitalandele, undtagelser til konsolidering, dattervirksomheder ejet med henblik på salg mv. – disse har alle en givet form for betydning for koncernregnskabet men ikke i samme omfang som eksempelvis goodwill.

Denne rapport har vist, at i langt de fleste tilfælde er IFRS standarderne mere omfangsrige og komplekse end ÅRL. Det fremgår også af rapporten, at virksomhederne selv opfatter IFRS som værende mere kompleks end ÅRL. Dette skal virksomheder selvfølgelig være opmærksomme på. Implementeringen af IFRS kræver, at virksomhederne har tilstrækkelig kapacitet og forudsætninger til at løse de ekstra opgaver der følger med implementeringen af IFRS. Nogle virksomheder risikerer givetvis at blive overbebyrdet, hvis ikke de er opmærksomme på de mange forskelle der findes i ÅRL og IFRS vedrørende koncernregnskab.

Endelig bør også de eksterne regnskabsbrugere tages i betragtning, når virksomheder skal vurdere, hvorvidt de kan opnå fordele ved at aflægge koncernregnskabet efter IFRS frem for ÅRL. Rapporten har vist, at regnskabsbrugerne fremhæver IFRS regnskaber som værende bedst til at understøtte regnskabsbrugernes økonomiske beslutninger samtidig med, at denne giver de bedste muligheder for at sammenligne virksomhederne.

Set i dette lys vil det for mange virksomheder give mere mening at aflægge koncernregnskab efter IFRS, når regnskabsbrugerne finder dette mest brugbart. Regnskabsbrugerne vil derfor have interesse i, at så mange virksomheder som muligt aflægger koncernregnskab efter IFRS bestemmelserne. Og i denne forbindelse, er det jo næppe en ulempe, at virksomheden kan præsentere et koncernregnskab efter IFRS bestemmelserne.

Rapporten har stillet spørgsmål om hvorvidt ikke børsnoterede virksomheder med fordel kan aflægge koncernregnskab efter IFRS standarderne. Set ud fra et direkte økonomisk perspektiv er behandlingen af goodwill det mest essentielle område, og her kan virksomheder opnå en fordel, i og med at værdiansættelsen af goodwill løbende reguleres, og derved afspejler den faktiske værdi taget de løbende nedskrivningstest in mente. Samtidig har rapporten også vist, at aflæggelse af koncernregnskab efter IFRS er væsentlig mere kompliceret og omfattende end ÅRL, og dette skal selvfølgelig sammenholdes med de ekstra fordele som virksomheden kan opnå ved at implementere IFRS. Sluttelig bør virksomhederne også – som nævnt ovenfor – tage regnskabsbrugernes positive syn på IFRS i betragtning. Dette kan være medvirkende til at virksomheden får lettere ved at tiltrække investorer og fastholde deres engagementer hos de finansielle forbindelser.

14. Litteraturliste

Artikler

PwC & Fedders, Jan
Revision og Regnskabsvæsen
Ny IFRS om konsolidering, 2011
Regnskabsmæssig behandling af goodwill - konsekvenser af krav om aktivering
Nr. 10, 2002

Bøger

Magnus Informatik
IFRS 2010 - Standarder og fortolkningsbidrag på dansk, 2010

KPMG
Deloitte
Indsigt i årsregnskabsloven, 2010/2011
Introduktion til de internationale regnskabsstandarder – IFRS, 2009

PwC
Bang, Knud Erik & Jacobsen, Anker & Waarst, Jørgen
Christensen, John & Nielsen, Mogens
Regnskabshåndbogen
Eksternt regnskabsvæsen, Systime, 2002

Clausen, Dennis
Elkjær, Jørgen Ravn & Hjulsager, Kristian
Elling, Jens O.
Virksomhedens årsregnskab, Syddansk Universitetsforlag, 2009
Koncernregnskab, Samfundslitteratur, 1994
Årsrapport og virksomhedsanalyse, Thomson Reuters, 2008
Finansiell rapportering - teori og regulering, Gjellerup, 2008

Fedders, Jan
Koncernregnskaber, Foreningen af yngre revisorer, 1993

Fedders, Jan & Steffensen, Henrik
Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder - fra dansk praksis til IFRS, Forlaget Thomson, 2008

Jensen, Kristin Brøgger & Liljegren, Lone Hedegaard & Tarbensen, Kenn
Regnskabshistorie, Erhvervsregnskaber som kilder i historieforskningen, Erhvervsarkivet, 2010

Møller, Peder Fredslund
Introduktion til koncernregnskaber, Gjellerup, 2008

Schack, Bent
Regnskabsanalyse og virksomhedsbedømmelse, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2009

Lovgivning

Økonomi- og erhvervsministeriet
IASB
Årsregnskabsloven, af 25. maj 2009
IFRS 3 - Virksomhedssammenslutninger

IASB	<i>IFRS 5 – Anlægsaktiver bestemt for salg og ophørte aktiviteter</i>
IASB	<i>IAS 27 – Koncernregnskaber og separate regnskaber</i>
IASB	<i>IAS 36 – Værdiforringelse af aktiver</i>
IASB	<i>IAS 38 – Immaterielle aktiver</i>
IASB	<i>IAS 39 – Finansielle instrumenter: Indregning og måling</i>

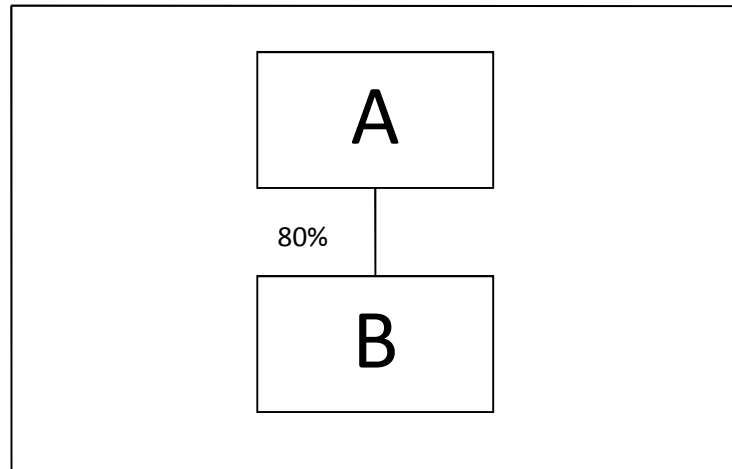
Rapporter

PwC	<i>PwC´s kommentarer til Værdien af årsrapporten, 2011</i>
Copenhagen Business School & PwC	<i>Værdien af årsrapporten, 2011</i>
IASB	<i>The framework for the preparation and presentation of financial statements, 2001</i>
Copenhagen Business School	<i>Danske erfaringer med værdiforringelsestest, Del 1 & 2</i>

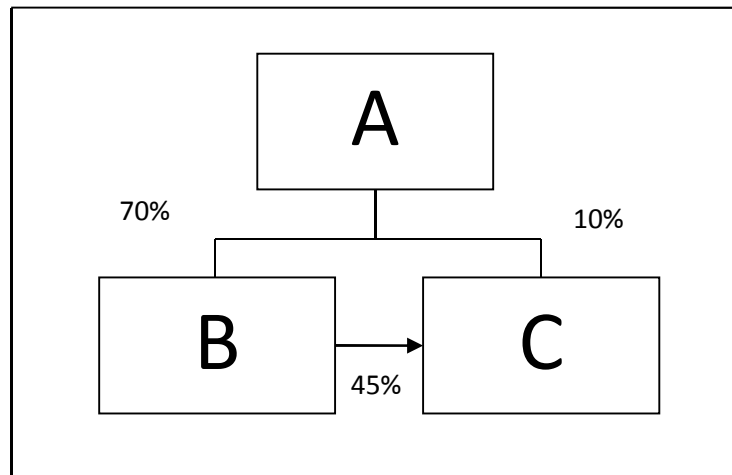
Websider

Erhvervs- og Selskabsstyrelsen	http://www.eogs.dk/sw38819.asp
IFRS	http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Consolidation/Consol+disclosure/IFRS+10+Consolidated+Financial+Statements/IFRS+10+Consolidated+Financial+State ments.htm
Skatteministeriet	http://www.skm.dk/publikationer/udgivelser/1779/1793/
KPMG	www.top1000.dk/virksomheder
IFRS	http://www.ifrs.org/NR/rdonlyres/DAEA54 25-4ABE-4217-8429- DB395333E8CC/0/ED10_STANDARD_12 08.pdf

Bilag 1 – Direkte og indirekte koncerner

A ejer 80 % af B – der er tale om direkte ejerforhold i koncernen

A ejer 70 % af B – der er tale om direkte ejerforhold i koncernen.

A ejer 70 % af B, og udøver derfor bestemmende indflydelse over B.

A råder således over 55 % af stemmerettighederne i C, og der er tale om et indirekte koncernforhold.

Bilag 2 – Indregning af dattervirksomhed

Forudsætninger

- a. M erhverver D for t.kr. 2.000. D ejes 100 % af M
- b. Efter et år har D tjent t.kr. 500 efter skat
- c. D udlodder efterfølgende udbytte på t.kr. 400

Indregning ved kostprismetoden i M

	Bank	Kap. Andel	Udbytte
Køb af D	2.000	2.000	
Udbytte	400		400

Forklaring

- a. Der krediteres i bank og debiteres kapitalandel under finansielle aktiver
- b. Resultatet har ingen indflydelse da der anvendes kostprismetoden
- c. Der debiteres i bank og krediteres på udbytte under finansielle indtægter

Indregning ved indre værdis metode i M

	Bank	Kap. Andel	Res. datter
Køb af D	2.000	2.000	
Resultat i D		500	500
Udbytte	400	400	

Forklaring

- a. Der krediteres i bank og debiteres kapitalandel under finansielle aktiver
- b. Der debiteres kapitalandel og krediteres resultat dattervirksomhed i resultatopgørelse
- c. Der debiteres i bank og krediteres kapitalandelen

Bilag 3 – Eksempel på fuld konsolidering

	Moder- virksom- hed	Datter- virksom- hed	I alt	Elimineringer	Koncern
Nettoomsætning	12.800	8.400	21.200		
- vareforbrug	6.400	3.560	9.960		
Bruttofortjeneste	6.400	4.840	11.240		
- andre eksterne omk	1.170	1.510	2.680		
- personaleomk.	3.140	2.200	5.340		
Indtjeningsbidrag	2.090	1.130	3.220		
- afskrivninger	1.010	600	1.610		
Resultat før renter	1.080	530	1.610		
+ Renteindtægter	80		80		
+ Indtjening fra datter	224		224		
- renteomkostninger	340	150	490		
Resultat før minoriteter	1.044	380	1.424		
- minoritetsandel					
Årets resultat	1.044	380	1.424		
<i>Årets resultat foreslås fordelt således:</i>					
Udbytte	600	120	720		
Dattervirksomhedsreser- ve	128		128		
Øvrige reserver	316	260	576		
I alt	1.044	380	1.424		

Bilag 4 – eksempel på udarbejdelse af koncernresultatopgørelse

	Moder- virksom- hed	Datter- virksom- hed	I alt	Elimineringer		Koncern
Nettoomsætning	12.800	8.400	21.200	a)	-3.000	18.200
- vareforbrug	6.400	3.560	9.960	a)	-3.000	
				a)	+ 100	7.060
Bruttofortjeneste	6.400	4.840	11.240			11.140
- andre eksterne omk	1.170	1.510	2.680			2.680
- personaleomk.	3.140	2.200	5.340			5.340
Indtjeningsbidrag	2.090	1.130	3.220			3.120
- afskrivninger	1.010	600	1.610			1.610
Resultat før renter	1.080	530	1.610			1.510
+ Renteindtægter	80		80			80
+ Indtjening fra datter	224		224	c)	- 224	
- renteomkostninger	340	150	490			490
Resultat før minoriteter	1.044	380	1.424			1.100
- minoritetsandel				b)	+56	56
Årets resultat	1.044	380	1.424			1.044
<i>Årets resultat foreslås fordelt således:</i>						
Udbytte	600	120	720	b)	-24	
				c)	-96	600
Dattervirksomhedsreser- ve	128		128	c)	-128	
Øvrige reserver	316	260	576	a)	-100	
				b)	-32	444
I alt	1.044	380	1.424			1.044

Bilag 5 – eksempel på udarbejdelse koncernbalance

	Moder- virksom- hed	Datter- virksomhed (d)	I alt	Elimineringer	Koncern
AKTIVER					
Goodwill	100		100		100
Aktiver i D (nom. 1.600)	2.160		2.160	f) - 2.160	
Øvrige anlægsaktiver	5.100	3.400	8.500		8.500
Varebeholdninger	2.600	1.800	4.400	d) -300	4.100
Tilgodehavende hos D	315		315	h) -315	
Tilgodehavende udbytte D	96		96	g) -96	
Øvrige tilgodehavender	3.630	1.000	4.630		4.630
Likvide beholdninger	315	200	515		515
Aktiver i alt	14.316	6.400	20.716		17.845
PASSIVER					
Aktiekapital	4.000	2.000	6.000	e) -400	4.000
Dattervirksomhedsreserve	560		560	f) -560	
Øvrige reserver	3.536	1.120	4.656	d) -300	
				e) -164	
				g) -96	4.096
Minoritetsandel				e) +564	564
Gæld til Modervirksomhed		315	315	h) -315	
Øvrige gældsforpligtelser	6.220	2.965	9.185		9.185
Passiver i alt	14.316	6.400	20.716		17.845

Bilag 6 – resultatopgørelse og balance for koncernen

Resultatopgørelse for 2010 i 1.000 kr.

Nettoomsætning		18.200
- Vareforbrug		<u>7.060</u>
Bruttofortjeneste		11.140
- Andre eksterne omkostninger	2.680	
- Personaleomkostninger	<u>5.340</u>	<u>8.020</u>
Indtjeningsbidrag		3.120
- Afskrivninger		<u>1.610</u>
Resultat før renter		1.510
+ Renteindtægter	80	
- Renteomkostninger	<u>490</u>	<u>410</u>
Resultat før minoritetsandel		1.100
- Minoritetsandel		<u>56</u>
Koncernresultat		<u>1.044</u>
<i>Koncernresultatet foreslås fordelt således:</i>		
Udbytte		600
Øvrige reserver		<u>444</u>
I alt		<u>1.044</u>

Balance pr. 31. december 2010 i 1.000 kr.

AKTIVER		
Anlægsaktiver		8.600
Varebeholdninger		4.100
Tilgodehavender		4.630
Likvide beholdninger		<u>515</u>
Aktiver i alt		<u>17.845</u>
PASSIVER		
Aktiekapital		4.000
Øvrige reserver		4.096
Minoritetsinteresser		564
Gældsforpligtelser		<u>9.185</u>
Passiver i alt		<u>17.845</u>